

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΔΗΘΕΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΗΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

1 Ιανουαρίου 1903 — 31 Δεκεμβρίου 1903

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1903

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

- † Ὁ Μητροπολίτης ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ, πρόεδρος,
† Ὁ Μέγας πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ, ταμίας,
† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ, α' συντάκτης,
ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΣΙΛΑΪΔΗΣ, β' συντάκτης καὶ γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπῆς.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΓ' ΕΤΟΣ

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ»

ΜΕΤΑΣΧΟΝΤΕΣ

- † Ὁ Διδυμοτείχου ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ
† Ὁ Κασσανδρείας (νῦν Αἴνου) ΛΕΟΝΤΙΟΣ
† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ
† Ἀρχιμ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΔΕΛΙΚΑΝΗΣ, ἀρχιεπιφύλαξ
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
† Ἀρχιμ. ΙΑΚΩΒΟΣ Βατοπεδινός (ἐκ Μόσχας)
† Ἀρχιμ. ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ, προϋστάμενος
τῆς ἐν Πάρισις ἑλληνικῆς ἐκκλησίας
Ἀρχιεπίσκοπος ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ, (ἐξ Ἱε-
ροσολύμων)
Γέρων ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ, (ἐξ Ἀγ. Ὁρους)
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ, προηγούμενος (ἐξ
Ἀγίου Ὁρους)
ΑΝΔΡΕΑΣ Ε. ΚΟΠΑΣΗΣ ἐφέντης, Μ. Ρήτωρ τῆς
Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων

- ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ, καθηγητῆς (ἐκ Χάλκης)
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ, (ἐκ Χάλκης)
Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, εἰδικὸς ἐπόπτης τῶν σχο-
λῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ, δικηγόρος
ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΟΣ, δικηγόρος
ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ, (ἐκ Χαλκίδου)
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΚΤΕΝΑΣ, δικηγόρος (ἐν Σμύρνῃ)
Μ. ΘΕΟΤΟΚΑΣ, δικηγόρος
Π. ΚΟΜΝΗΝΟΣ, καθηγητῆς (ἐκ Χάλκης)
ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, (ἐκ Θεσσαλονίκης)

9
56

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1903

ΑΡΙΘ. 1 καὶ 2

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄψωμον. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσῷ. 25
Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
ἀποστέλλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΛΑΗΜΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντής καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

Τὸ κατὰ τὴν παρελθούσαν παρασκευὴν μὴ ἐκδοθὲν φύλλον τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» συνεπτύχθη μετὰ τοῦ φύλλου τῆς σήμερον, ὅπερ ἐκδίδεται εἰς 24 σελίδας.—Ὁ δὲ τίναξ τῶν περιεχομένων τοῦ λήξαντος ΚΒ' τόμου λεπτομερῶς συνταττόμενος δοθήσεται τοῖς συνδρομηταῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Στατιστικαὶ πληροφορίες περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἔτους 1902 — Ὁ πρὸ Χριστοῦ κόσμος· ὑπὸ τοῦ πανος. ἀρχιεπισκόπου τοῦ Παναγίου τάφου Γερμανοῦ Βασιλάκη — Τὸ κῦρος τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου· ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Χρ. Ἀνδρούτσου — Σχέσεις Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως πρὸς τὴν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ Θ. Εὐστρατιάδου — Πίναξ χρονολογ. τῶν διευθυντῶν τῆς Μ. Σχολῆς ὑπὸ Μ. Ι. Γ.—Περὶ τοῦ «Γνωθὶ σαυτὸν»· ὑπὸ Θ. Παπαθεοδώρου — Εὐεργετήριον γράμμα — Ἡ πρώτη τοῦ νέου ἔτους ἐν τοῖς Πατριαρχείοις — Ἱερά Σύνοδος — Ἐγκαίνια τῶν νέων γραφείων τοῦ Δ. Ε. Μ. — Τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λησιαστικῶν χρονικά — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα» (φύλλον καθυστερήσαν).

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἔτους 1902

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ ἔτους 1902 ἐκδίδομεν ἀπὸ τῆς σήμερον ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» καταστατικὴν τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐργασιῶν τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις δικαστηρίων, ἐπιτροπῶν καὶ γραφείων. Ὁ λίαν ὠφέλιμος οὗτος θεσμὸς, ἐγκαινισθεὶς ἐπὶ τῆς πρώτης πα-

τριαρχείας τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἰωακείμ, καὶ ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν περιπεσὼν εἰς ἀχρηστίαν ἐπανάγεται πάλιν εἰς τὴν ζωὴν, πολλὰ δυνάμενος ἐκάστοτε διδάξαι τοὺς τὰ κοινὰ παρ' ἡμῖν πράττοντας καὶ τοὺς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐθνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν κίνησιν καὶ ζωὴν ἐμβριθῶς στηλογραφοῦντας.

Ἡ ἀνασκοπὴ τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἡμῖν πεπραγμένων ἐὰν διδάσκη ὅτι ἀρκούντως εἰργάσθησαν οἱ ταχθέντες ὑπὸ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐξυπηρετήσιν τῶν κοινῶν ἀναγκῶν, παρήγορός ἐστίν ἅμα πᾶσι τοῖς ἐξετάζουσι τὰ καθ' ἡμᾶς, οἵτινες βλέπουσιν ὅτι τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχόντων, κινεῖν πρὸς μίμνησιν, ἐνεψύχου πάντας πρὸς ἐργασίαν· οὐδεμίαν δ' ἔχομεν ἀμφιβολίαν ὅτι τοσοῦτον ἐξοχὸν παράδειγμα ἐργατικότητος, χαρακτηρίζον τό τε λήξαν αἰσίως ἔτος καὶ τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ προπαρελθόντος μεταβιβασθήσεται ὡς κληροδότημα πολυτίμητον εἰς τὸ, θεία εὐδοκία, ἀρξάμενον. Ἱερὰ Σύνοδος καὶ Συμβούλιον ἐθνικόν, Ἐπιτροπαὶ κεντρικαὶ καὶ Ἐκκλησιαστ. δικαστήριον κατὰ τακτὰς ἡμέρας ἐργασιῶν καὶ κατὰ ἐκτάκτους συνερχόμενα, καὶ πέρα τῆς ὁρισμένης ὥρας ἐργαζόμενα, συνέτελεσαν εἰς διεκπεραίωσιν τῶν ἐκάστοτε παραπεμπομένων αὐτοῖς ὑποθέσεων εὐκολύνοντα τοὺς δι' ἰδιωτικὰς ἢ κοινὰς τοιαύτας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα προστρέχοντας. Αἱ παρ' ἡμῖν ἐφημερίδες ἐκάστοτε διηρμήνευσαν τὴν κοινὴν εὐχαρίστησιν ἐπὶ τούτῳ, οἱ δὲ τοσοῦτον δραστηρίως ἐργαζό-

1946

μενοι ἀπελάμβανον ὡς ἀμοιβὴν τὴν συναίσθησιν τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, ἃς μὲν τῶν ὑποθέσεων ἐπιλύσαντες, ἃς δὲ μελετώντες· διότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ἐν ἔθνικοις καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ζητήμασι σπουδαίοις καὶ ἐν τῇ συντάξει καὶ καταρτίσει νόμων καὶ κανονισμῶν εἰσαγόντων οἰανδήποτε τάξιν ἢ καθορίζοντων ἀσαφείας καὶ προλαμβάνοντων οἰασδήποτε παρερμηνείας τῶν νόμων, οὔτε αἱ συζητήσεις καὶ κρίσεις αὐτοσχεδιάζονται, οὔτε αἱ λύσεις καὶ ἀποφάσεις δύνανται νὰ ληφθῶσι κατὰ συναρπαγὴν· ὅταν δὲ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῆς φύσεως ὑποθέσεων αἱ διασκέψεις παρατείνωνται συνήθως ἐπὶ μακρὸν, ἵνα μὴ ἀδικηθῶσιν οἱ ἰδιῶται, πολλῶν μᾶλλον ἐπὶ τῶν κοινῆς φύσεως ὑποθέσεων ἀπαιτεῖται καὶ μείζων ἡ σκέψις καὶ σύντονος ἡ μελέτη, ἵνα μὴ καὶ ἡ ζημία ἀποβῇ μείζων.

Ἀκριβῶς τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπῆρξεν ἔτος ἐργασίας, διότι ἅμα ὅτι οὐ μόνον ὡς διαχειριστὰς ἀρχῆς ἱερᾶς καὶ κοσμικῆς οἱ πάντες ἐπετέλεσαν τὸ καθῆκον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἰδιῶται ἐπεδείξαντο προθυμίαν εἰς ὑποστήριξιν τῶν κοινωφελῶν καθ' ἡμᾶς συστημάτων. Ἠγγέλλοντο συνεχῶς διὰ τῶν παρ' ἡμῖν ἐφημερίδων δωρεὰ ὑπὲρ τοιούτων σκοπῶν ὀλίγον ἢ πολὺ συντρέχουσαι πρὸς εὐδόωσιν αὐτῶν, αἱ δὲ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Πόντου καὶ κυρίως ἐκ τῆς φιλογενεστάτης τῶν Συμυρναίων κοινότητος καὶ τῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς τῆς Ἰωνίας καὶ Λυδίας καὶ τῶν παραλίῳ Μικρασιατικῶν πόλεων καὶ Κυθωνίων καὶ Μιτυλήνης ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου συνδρομαί, δεικνύουσιν ὅτι ἐὰν ὑπάρχῃ καὶ νῦν ἀκμαῖος παρὰ τῷ ἔθνει, μεθ' ὅλην τὴν ἀλγεινὴν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς πράγμασι συστrophὴν, ζῆλος ὑπὲρ τῶν κοινῶν, ἀναπτύσσεται, τοῦ χρόνου προϊόντος, ἡ ἰδέα ὅτι διὰ συνδρομῶν ἰδιωτικῶν, τοῦ ὀβολοῦ τοῦ πένντος καὶ τοῦ λεπτοῦ τῆς χήρας ὑποστηρίζονται καὶ προάγονται τὰ κοινωφελῆ καθιδρύματα τὰ τε ἐκπαιδευτικὰ καὶ τὰ φιланθρωπικά. Διὰ συνδρομῶν καὶ κληροδοτημάτων ὁμογενῶν εὐσεβῶν, μαρτυρούντων εὐσεβῇ καὶ φιλογενῇ ζῆλον, ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ταῦτα καὶ συνεστήθησαν καὶ διετηρήθησαν· εὐγνωμοσύνην δὲ πρὸς τὴν μνήμην τῶν πατέρων ἡμῶν θέλει δείξει ἡ προθυμία πάντων ἡμῶν πρὸς μίμνησιν τοῦ θαυμασίου παραδείγματος ἐκείνων.

Ὁ ζῆλος οὗτος ὁ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος τεκμηριωθείς διὰ τῆς πρὸς πᾶν καλὸν ἔργον ἀφο-

σιώσεως καὶ τῆς προθυμίας πρὸς ὑλικὴν ὑποστήριξιν αὐτοῦ θέλει συνεχισθῇ καὶ κατὰ τὸ παρὸν, ἵνα, τούτου λήγοντος, δυνηθῶμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι καὶ νῦν ἔτι σεμνυνόμεθα ἐπὶ μίμνησει πατρῶας ἀρετῆς· ἐὰν δὲ παιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικά καθιδρύματα θεωρῶνται παρὰ πᾶσιν ὡς τὸ βαρόμετρον τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὑγιоῦς ζωῆς, οἱ ὁμογενεῖς θέλουσι δείξει βεβαίως πᾶσι τοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς ἐξετάζουσιν ὅτι κεκτήμεθα πάντα τὰ γνωρίσματα κοινωνίας εὐσθενοῦς καὶ εὐεκτούσης. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι οἱ τοιοῦτοτρόπως ὑποστηρίζοντες τὰ τοιαῦτα καθιδρύματα θέλουσιν ἔχει διαρκῶς ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ διαπλάσεως, τὸ διὰ τοῦ ἱεροῦ ἁμβωνος καὶ τῶν σχολείων ἐπιδιωκόμενον, εὐοδουται καὶ διαδίδεται διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ τύπου καὶ ὅτι τὸ θαυμαστότερον πρὸς τοῦτο μέσον ἐστὶ τὸ βιβλίον, δι' οὗ καὶ οἱ μὴ σπουδάσαντες ἐπαρκῶς καὶ μὴ τυχόντες ἐπιστημονικῆς ἢ τοῦλάχιστον ἐγκυκλίου μορφώσεως δύνανται νὰ καταστήσωσιν ἑαυτοὺς ταμεῖον ὠφελίμων γνώσεων, ὠφελίμοι ἀποδεικνυόμενοι καὶ εἰς τοὺς μὴ μετασχόντας παιδείσεως στοιχειώδους. Σημειώσεως καὶ μνείας ἄξιον ἐν τῇ παρ' ἡμῖν ἱστορίᾳ ἀποδείχθήσεται τὸ ἀρξάμενον ἔτος ἐὰν ὁ λαὸς ὁ ὀρθόδοξος, ὁ φιλότιμος καὶ φιλομαθὴς, ἀποδείξῃ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἀξίων λόγου προϊόντων τοῦ πνεύματος ὅτι καὶ τὸν πόθον κέκτηται τοῦ ἀναγινώσκειν, καὶ τὸ καθῆκον ἅμα συναισθάνεται τῆς ἀρωγῆς, ἣν ὀφείλομεν νὰ παρέχωμεν εἰς τοὺς ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν γραμμάτων εὐθαρσῶς σταδιοδρομοῦντας καὶ ἀκαμάτως, ἐπ' ὠφελείᾳ κοινῇ, διότι γινώσκουσι συγχρόνως ὅτι, ἐὰν οἱ προεξανιστάμενοι ἐν τοῖς ἀγῶσι τούτοις ραπίζωνται, ἀλλ' οἱ ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται.

(ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ)

Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον

Κατὰ τὸ ἔτος 1902 παρεπέμφθησαν εἰς τὸ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικὸν Δικαστήριον ἀγωγὰὶ καὶ αἰτήσεις ἐν ὧν 128 ἦτοι:

περὶ διαζυγίου	67
» διατρόφης	26
» ἀναγνώσεως γάμου	17
» μνηστείας	14
» συμβιώσεως	2
» ἀκυρώσεως γάμου	1
» παραλαβῆς τέχνης	1

Ἐξεδόθησαν ἀποράσεις δικαστικῶν ὑποθέσεων 86, ἧτοι	
περὶ διαζεύξεως	38
» διαλύσεως μνηστείας	14
» διατροφῆς	14
» ἀναγνωρίσεως γάμου	13
» συμβιώσεως	4
» ἀκυρώσεως γάμου	3
	86

Ἀπερρίφθησαν δι' ἀποράσεως αἱ ἐξῆς	
περὶ διαζυγίου	15
» διατροφῆς	4
» ἀκυρώσεως γάμου	3
» μνηστείας	3
» ἀναγνωρίσεως γάμου	2
	27
διατελοῦσιν ἐν κρίσει	15

Τῶν ὑπολοίπων τινὲς μὲν οὐδ' ἀνεγράφησαν εἰς τὸ πινάκιον, μὴ ἐπισπευσάντων τοῦτο τῶν ἐνδιαφερομένων, τινὲς δὲ ἀναγραφεῖσθαι διεγράφησαν ἐκ τοῦ πινακίου, μὴ ἐμφανισθέντων τῶν διαδίκων ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις δικασίμοις.

Ἐκ τῶν 97 εἰσχυθεῖσιν κατὰ τὸ 1901 ὑποθέσεων μετεβιβάσθησαν εἰς τὸ 1902 αἱ 28.

Ἐξεδόθησαν διαζύγια γάμων	19
» διαλυτήρια μνηστείας	4
Συνεδριάσεις συνεκρότησε τὸ Δικαστήριον	64

Γραφεῖον Μ. Πρωτοδουκελλίας

Κατὰ τὸ ἔτος 1902 συνετάχθησαν καὶ ἀπελύθησαν ἐκ τοῦ γραφείου τούτου ἑγγράφα ἐν ὧν	4096
τούτων ἐγκύκλιοι πρὸς τὰς ἐνορίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς	29
ἐξώδικα διαλυτήρια μνηστειῶν ἐξ ἀμοιβαίας συγκαταθέσεως τῶν μνηστήρων	17
ἐξώδικοι κλήσεις	327
τὰ δὲ λοιπὰ περὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινοτικῶν ὑποθέσεων, αἰδεῖται περὶ συνδρομῶν εἰς ἐκκλησίαν καὶ σχολὰς, συγχαρητικά, συστατικά, ἀπολυτήρια ἱερέων κτλ.	

Τῶν 29 ἐγκυκλίων κυριώτεραί εἰσιν αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ διδασκίαν τῶν «Εὐαγγελικῶν διδαγμάτων» (17 καὶ 19 ἰανουαρίου),—περὶ ασφαλείας τῶν κοινοτικῶν περιουσιῶν καὶ τῇ περὶ προφυλάξεως ἀπὸ τῶν μεταδοτικῶν (ἐκ τεθνεώτων) νοσημάτων (13 φεβρουαρίου),—περὶ διανομῆς τῶν ἀνθέων τοῦ Ἑπιταφίου καὶ κατὰ τῶν ἐπὶ τῷ Πάσχῃ πυροβολισμῶν (8 καὶ 13 ἀπριλίου),—περὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς ὑπὸ τῶν ταμείων τῶν ναῶν (13 μαΐου),—τῇ περὶ ἀριθμώσεως τῶν ἐν ἐκάστη ἐνορίᾳ ἀβαπτίστων παιδῶν (αὐγούστου 8),—περὶ τακτικῆς διαχειρίσεως καὶ τηρήσεως βιβλίων λογιστικῶν κτλ. (11 Σεπτεμβρίου),—περὶ τῶν περιφερόντων κιβώτια συνδρομῶν (8 ὁκτωβρίου),—περὶ χορηγίσεως τῷ Μ. χαρτοφύλακι καὶ χρονογράφῳ κ. Μ. Ι. Γεδεὼν πληροφοριῶν περὶ τῶν ἐν χρόνις προγενεστέροις καὶ νῦν ἀγομένων πανηγύρεων ναῶν καὶ σχολείων, ἀδελφότητων καὶ συντεχνιῶν, ἡ διὰ

θαυματουργοὺς εἰκόνας καὶ λείψανα ἁγίων, ἁγιάσματα, ἡ διὰ λόγους ἄλλους (14 ὁκτωβρίου),—συστατικὴ τοῦ περιοδικοῦ «Παιδικοῦ Κόσμου» (7 δεκεμβρίου),—καὶ ἡ περὶ ἐκκλησιασμοῦ τῶν πιστῶν κατὰ τὰς σεπτὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων καὶ μετ' αὐτὰς (17 δεκεμβρίου).

Ἐνοριακὸς κλῆρος Κωνσταντινουπόλεως

(Ἀρχιεπισκοπῆς)

Ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐνοριακοῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐλειτούργουν κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα τοῦ λήξαντος ἔτους διάκονοι καὶ πρεσβύτεροι 161, μὴ συναριθμουμένων τῶν βοηθῶν (ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων) μήτε τοῦ κλήρου τῶν πατριαρχικῶν ἢ μοναστηριακῶν μετοχιῶν. Τούτων ἦσαν τελειόφοιτοι τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς 13 (ὧν ὁ εἷς κέκτηται πτυχίον καὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς), φιλοσοφικῆς σχολῆς Ἀθηνῶν 1, καὶ θεολογικῆς σχολῆς Ἀθηνῶν 1, καὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς 2.

Κατὰ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἀριθμοῦνται

ἐκ Κωνσταντινουπόλεως	24
ἐκ πόλεων τῆς Ἡπείρου	20
ἐκ πόλεων τῆς Θράκης (ὧν εἷς Ἀδριανουπόλεως 3).	18
ἐκ Χίου	16
ἐκ Γάνου καὶ Χώρας καὶ Μυριοφύτου	10
ἐκ Μακεδονικῶν πόλεων	8
ἐκ Μικρασιατικῶν πόλεων	8
ἐκ πόλεων Βιθυνίας	7
ἐκ νήσων Αἰγαίου καὶ Πελοποννήσου	6
ἐκ Κυζίκου	6
ἐκ Σποράδων καὶ Ρόδου	5
ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ πόλεων Πόντου	5
ἐκ Βόλου καὶ Θεσσαλικῶν πόλεων	4
ἐκ Κρήνης	3
ἐκ Κυδωνίων καὶ Βρωσίων	3
ἐκ Σάμου	3
ἐξ Ἑπτανήσου	2
ἐξ Ἰμβρου	2
ἐκ Κρήτης	2
ἐκ Λέσβου	2
ἐκ Προκοννήσου	2
ἐκ Προύσης	2
ἐκ Βάρνης	1
ἐκ Δρύστρας	1
ἐκ Σμύρνης	1

Γεροντότεροι τούτων εἰσὶ 3, οἱ πρεσβύτεροι Κωνσταντῖνος Μακεδὼν, ἐν Ἐδινέκαπι, ἐτῶν 81, ὁ ἐν Βεσίχτας Παρθένισ Κωνσταντῖνος, ἐκ Στέρνας τοῦ Μυριοφύτου, ἐτῶν 80, καὶ ὁ ἐν Ὀρτάκιοι Γρηγόριος Λιβανός, ἐκ Χίου, ἐτῶν 79.

Στατιστικὴ γάμων Κωνσταντινουπόλεως

(Ἀρχιεπισκοπῆς)

Καθ' ὅλον τὸ 1902 ἐγένοντο ἐν Κωνσταντινουπόλει γάμοι, κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς Μ. Ἀρχιεπισκοπῆς ἀπολυθείσας ἀδείας, 931, ὧν οἱ πλείονες ἐτελέσθησαν κατ' ἀπρίλιον, 169, καὶ κατὰ

φεβρουάριον 166, οἱ δὲ λοιποὶ, κατὰ νοέμβριον 102, ἰανουάριον 85, Σεπτέμβριον 79, ἰούνιον 78, ὁκτώβριον 77, ἰούλιον 73, αὐγούστον 53, δεκέμβριον 27, καὶ κατὰ μάϊον 22.

Οἱ περισσότεροι γάμοι ἐγένοντο ἐν Σταυροδρομίῳ, Ταταῦλα καὶ Κοντοσκαλίῳ — οἱ ὀλιγώτεροι ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ Τόπ-καπὶ καὶ Ἀγίῳ Γεωργίῳ Κυπαρισσᾷ Ψαμμάθια.

Στατιστικὴ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου

Ἀπὸ 1 ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1902 παρεπέμ-φθησαν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Συμβουλίου ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἔγγραφα 404 (ἐκτὸς πολυαριθμῶν ἐτέρων συνημμένων τούτοις σχετικῶν).

Τούτων ἀναφέρονται εἰς ὑποθέσεις δικαστικὰς (ἀγωγαί, ἐφέσεις, ἀναψηλαφήσεις κτλ.) τὰ 34
εἰς ὑποθέσεις διοικητικῆς φύσεως 370

Καὶ ἐκ μὲν τῶν πρώτων καὶ τῶν προηγούμενων ἐκκρίσεων ἐθεωρήθησαν 57,
ἰσαριθμῶν ἐκδόσεως ἀποφάσεων, ἐκ δὲ τῶν δευτέρων . 230
μὴ συμπεριλαμβανόμενων τῶν εἰς ἐπαναληπτικὰς παραιτήσεις καὶ διορισμοὺς μελῶν εἰς ἐφορίας σχολείων καὶ ἐπιτροπὰς ἐκ-κλησιῶν ἢ ἐξελεγκτικὰς ἀναφερομένων, ὧν τὰ σχετικὰ ἔγγραφα παρεπέμφθησαν ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

Πράξεις δὲ συμβολαιογραφικαὶ ἐγένοντο καθ' ἅπαν τὸ ἔτος 1902 307
τούτων εἰς προικοσύμφωνα 19
διαθῆκαι δὲ ἢ ἐξωθεν ὑποβληθεῖσαι πρὸς ἐπικύρωσιν, ἢ παρακαταθέσιν, ἢ ἐν τῇ Συμβολαιογραφίᾳ συνταχθεῖσαι 16

Κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ

Συνεδριάσεις ἡ Ἐπιτροπὴ συνεκρότησε κατὰ τὸ λή-ξαν ἔτος 32, τινῶν δὲ τούτων προήδρευεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰ-κουμενικὸς πατριάρχης, ὃς ἐποιήσατο καὶ τινὰς ἀνακοινώσεις περὶ βελτιώσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου, περὶ τῆς ἡθικοθη-σκευτικῆς τοῦ λαοῦ μορφώσεως, διὰ τε τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας τῶν ἱερῶν, ὡς καὶ περὶ τῆς τύχης τῶν ἡθικῶς καὶ ὕλικῶς πασχόντων ἱερέων ταῦτα πάντα μεταβιβάζονται πρὸς σκέψιν εἰς τὸ ἀρξάμενον ἤδη ἔτος.

Αἰτήσεις περὶ χειροτονίας πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ὑπεβλήθησαν 8, ὧν ἐνεκρίθησαν 2 — καὶ ἐχειροτονήθησαν πρεσβύτεροι διὰ μὲν τὴν Καϊσάρειαν ὁ διάκονος Ἰγνάτιος, διὰ δὲ τὴν ἐν Χάλκη σκῆτην τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ὁ διάκονος Ἰωάσαφ.

Αἰτήσεις προσελεύσεως εἰς τὴν ὁρθοδοξίαν ὑπε-βλήθησαν καὶ ἐγένοντο ἀποδεχταὶ 15.

Περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου ἡ Ἐπιτροπὴ μεριμνήσασα συνέταξε μὲν τὰ προγράμματα τῶν κατὰ τὰς δύο μεγάλας νηστείας ἀπ' ἁμβωνος κηρυγμάτων, ἀπέλυσε δ' ἐγκύ-κλιον (διὰ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας) πρὸς τοὺς προϊσταμένους τοὺς κεκτημένους πτυχίον θεολογικῆς σχολῆς συνιστώσα τὸ τα-κτικὸν ἐπ' ἐκκλησίας κήρυγμα.

Περὶ τῆς πολιτείας τοῦ ἱεροῦ κλήρου φροντίζουσα μετεπέμπετο κατὰ σειρὰν τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους τῶν ναῶν

τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον, ὁσάκις ἀνάγκη παρίστατο ἢ συνεπείᾳ μηνύσεως, καὶ ἐνουθέτει δεόντως. — Ἐπεμελήθη τῆς ἐξετάσεως διαφορῶν μεταξὺ ἱερέων καὶ ἐπιτρόπων ἱερῶν ναῶν καὶ τὰνάπαλιν. Τοιαύτας διαφορὰς ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν 20 καὶ ἐξωμάλισεν αὐτὰς ἐπιτυχῶς ἢ διὰ συμβιβασμοῦ τῶν διαφορο-μένων, ἢ διὰ μεταθέσεως τῶν πταιόντων.

Αἰτήσεις περὶ ἐγκρίσεως βιβλίων ἡθικοθησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὕλης ὑπεβλήθησαν 9 — ἐνεκρίθησαν τοιαῦτα 4, καὶ διατελοῦσι ὑπὸ μελέτην 5.

Ἡ ἀποκατάστασις τῶν διαθεσίμων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ὑπῆρξε μέλημα τῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐχορήγησε διὰ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας θέσεις εἰς τοιοῦτους, ἀντὶ τῶν ἀποχωρησάντων κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐκ τοῦ κλήρου τῆς Ἀρ-chieπισκοπῆς 7 πρεσβυτέρων καὶ 2 διακόνων.

Ὁφείκειον ἐκκλησιαστικόν, αἰτήσῃ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπενεμήθη ὑπὸ τοῦ πανηγ. οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τῷ προϊ-σταμένῳ τῆς Ἀναλήψεως κ. Ἀνθίμῳ Ἀναστασιάδῃ πρεσβυ-τέρῳ, διὰ τὴν χρηστὴν αὐτοῦ διαγωγὴν καὶ τὴν ἀνελλιπῆ τῶν καθηκόντων ἐκπλήρωσιν.

Αἰτήσεις περὶ ἐκδόσεως ρητρῶν ἐπὶ κεκωλυμένων γάμων ὑπεβλήθησαν 6, ἡ δὲ ἐπ' αὐτῶν διαγνώμη τῆς Ἐπι-τροπῆς παρεπέμφθη τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῇ Μ. Πρωτοσυγ-κελλίᾳ.

Κανονισμοὶ φιλεκαπιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν Ἀ-δελφότητων ὑπεβλήθησαν αὐτῇ πρὸς ἐγκρίσιν 5, ἐνεκρίθησαν 2. Πρὸς τὰς διαφορὰς Ἀδελφότητος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀπο-ταχθεῖσα ἡ Ἐπιτροπὴ ἐζήτησε νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Πατριαρ-χεῖα πᾶσαι πρὸς ἐξέλεξιν τοὺς ὁργανισμοὺς αὐτῶν καὶ τοὺς ἀπολογισμοὺς καὶ τὴν διαχείρισιν.

Ὁ νέος κανονισμὸς τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου μελετηθεὶς δεόντως ὑπεβλήθη τῇ Α. Θ. Π. διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐνεκρίθη ἡ ἀναθεώρησις τοῦ κανονισμοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡ ἐξέλεξις τοῦ ταμείου τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου.

Τῶν ἐκδιδομένων ὧδε καταστατικῶν εἰδιό-σεων τὰς μὲν τοῦ Ἐκκλησιαστ. δικαστηρίου καὶ τοῦ γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας συνέτα-ξεν ὁ δικαστικὸς κλητὴρ κ. Χρ. Βαξοδάνος — Ἡ τῶν γάμων ἐδόθη ὑπὸ τῆς Μ. Ἀρχιεπισκοπῆς — Ἡ τῶν ἱερέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς συνετάχθη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Μητροῦ τῶν ἱερέων, ὅπερ ἐν-τὸς ἡμερῶν τινῶν συμπληροῦται — Ἡ τῆς Κεντρ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς συνετάχθη ὑπὸ τοῦ ἱερολογ. τριτεύοντος κ. Βενιαμίν, γραμ-ματέως αὐτῆς — καὶ ἡ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβου-λίου ὑπὸ τοῦ β' γραμματέως αὐτοῦ κ. Ἀλκιβ. Μαυράκη, ὅστις ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον κατήρτισε πρωτόκολλον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου, καθιερωθὲν μὲν πρὸ τεσσαρακονταετίας, εἴτα δ' εἰς ἀχρηστίαν περιπεσόν.

(συνέχεια στατιστικῶν ἐν προσεχῇ φύλλῳ)

Ο ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΟΣΜΟΣ*

Ἐάν θελήσῃ τις ἐπισταμένως νὰ ἐξετάσῃ ποῦ συνίσταται κυρίως ἡ ἱστορία τοῦ πρὸ Χριστοῦ κόσμου, θὰ εὕρῃ ὅτι ψυχὴ τῆς ὅλης ἱστορίας εἶνε τὸ ζητεῖν τὸν Κύριον· βεβχίως ὁ κόσμος ζητῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἀγαθὰ, ἡδονὰς καὶ ἀπολούσεις καὶ τιμὰς, οὐδὲν θέλει νὰ γινώσκῃ περὶ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατὰ βέβαιον ζητεῖ τὸν Θεόν. Ὅτε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀνέβη ἐπὶ τὸν Ἀρειὸν Πάγον καὶ τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ ὑψηλὸν ἐκήρυξε κήρυγμα ἐνώπιον τῶν φιλομαθῶν καὶ φιλοκαλῶν Ἀθηναίων, ἐχαρακτήρισεν ὡς σκοπὸν τῶν ὁδῶν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸ «ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἔρα γε ψηλαφήσειαν αὐτόν καὶ εὐροῖεν» καὶ ἀληθῶς, τὸ καταπληττον καὶ συγκινοῦν ἡμᾶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πρὸ Χριστοῦ κόσμου εἶνε τὸ «ζητεῖν τὸν Κύριον»· πρῶτον, ἐξήτουν τὸν Κύριον ἐν τοῖς ἔργοις τῆς δημιουργίας, ἐν τῇ συνειδήσει καὶ ἐν ταῖς τύχαις καὶ περιπετείαις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῇ ἱστορίᾳ καθόλου τοῦ κόσμου· διὰ τοῦτο δὲν συγκινοῦσι τὸν Ἀπόστολον τὰ ἔργα τῆς τέχνης καὶ ἡ μόρφωσις τοῦ πνεύματος καὶ τὸ κάλλος τοῦ ἑλληνικοῦ βίου, ἀλλὰ «παρωζύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὐσαν τὴν πόλιν» (Πράξ. 17, 16), θεωροῦντι τὴν νύκτα τῆς πλάνης, ἐν ᾗ ψηλαφῶντες ἐξήτουν τὸν ἄγνωστον Θεόν. Ἀλλ' ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τοῦ πρὸ Χριστοῦ κόσμου, ἐν ᾗ ὁ Ἰσραὴλ ἐφ' ὑψηλῆς σκοπιᾶς ἰστάμενος, ἔβλεπε μακρόθεν καὶ μετὰ πόθου ἠσπάζετο τὸ πηρήγορον λυκαυγὲς τῆς ἐπιφωσκούσης νέας ἡμέρας, οἱ ἐθνικοὶ ἐν τῷ βέθει, μεταξὺ δυσυπερβύτων ὁρέων εὐρισκόμενοι καὶ ἐν σκότει καὶ ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου καθήμενοι, ἐψηλάφουν ζητοῦντες, ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ ὄντες, ἔβλεπον πρὸς τοῦ, ἐν τῷ οὐρανῷ ἀρώνους ἀστέρας, τοὺς διὰ τῆς ἀσθενοῦς αὐτῶν λάμπειας φωτίζοντας τὸ σκότος καὶ τὸν μύχιον πόθον πρὸς τὴν λαμπρὰν ἡμέραν διεγείροντας, ἴσως μετ' ὀλίγον υποχωρήσῃ τῷ ἡλίῳ. Ἐξήτει λοιπὸν ὁ ἐθνισμὸς τὸν Κύριον, καὶ ζητῶν ὁμολόγει τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς πρώτης αὐτοῦ μακαρίας καταστάσεως, διότι ὡς ὁ ἄσωτος υἱὸς ὁ τὸν πατρικὸν οἶκον καταλιπὼν, τὰ πάντα δαπανήσας καὶ διασκορπίσας, τοῦτο μόνον ἐν τῇ, εἰς ἣν ἀπεδήμησε, χώρᾳ μακρῶς μόνον λείψανον τῆς ἀπολεσθείσης μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας διεφύλαξε, τὴν βαρυθυμίαν ἐπὶ τῷ ἀπολεσθέντι Παραδείσῳ καὶ τὸν πόθον κρείττονός τινος καταστάσεως. Ἐπόθει τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ πρῶτον ἀξίωμα, εἰς τὴν, ἐξ ἧς ἐξέπεσε, μακαρίαν κατάστασιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξήτει ἐν τῷ πεπερασμένῳ τῷ

ἄπειρον, ἐν τῷ προσκαίρῳ τὸ αἰώνιον, ἐν τῷ κόσμῳ τὸν Θεόν. Ἀπῆσαι αἱ θρησκείαι ἦσαν ἐν «ζητεῖν τὸν Κύριον» καὶ ἡ φιλοσοφία οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ἠπόπειρα τοῦ ἐγγύτερον τῷ Θεῷ γενέσθαι καὶ ὁμοιωθῆναι αὐτῷ. Ἐξήτουν τὸν ἄγνωστον Θεόν, τῆς καρδίας αὐτῶν μὴ ἱκανοποιουμένης καὶ μὴ ἀναπαυομένης ἐν ταῖς θρησκείαις καὶ λατρείαις τῶν τότε γνωστῶν Θεῶν, ἐδίψα ἡ ψυχὴ αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν τὸν ζῶντα, διότι, καθὼς λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής Σολομών, ὁ Θεὸς ἐνέγραψε τὴν αἰωνιότητα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου (Ἐκκλησιαστ. 3, 11), καὶ ἡ καρδία τοῦ διὰ τὸν Θεόν πεποιημένου ἀνθρώπου μόνον ἐν τῷ Θεῷ ἀναπαύεται καὶ ἡσυχάζει, καθὼς λέγει ὁ μακάριος Αὐγουστίνος, «fecisti nos ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te» (Confes. I, 1). Εἰκόνα λαμπρὰν καὶ ζωηρὰν τοῦ ζητοῦντος τὸν Κύριον ἐθνισμοῦ πηρήστῃς ἡμῖν ὁ μετὰ Χριστὸν ἐκτὸς τοῦ Χριστοῦ ἐν ἀρχῇ ζῶν ἐθνικὸς Ἰουστίνος, ὁ γνωστὸς καὶ διαπρεπὴς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ὡς φιλόσοφος καὶ μάρτυς. Οὗτος, ἐξ ἐθνικῶν γεννηθεὶς, ἐξ ἀρχῆς ἠσθάνθη ἐν τῷ βέθει τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀκράτητον ὁρμὴν καὶ θερμὸν ἔρωτα πρὸς τὴν πλήρη περὶ Θεοῦ ἀλήθειαν, ἣν παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ἐπεζήτησε μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας, φοιτῶν πρὸς αὐτοὺς ὡς διψῶσα ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐστράφη πρὸς τινὰ στωϊκόν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ εὗρε παρ' αὐτῷ μᾶλλον καταφρόνησιν αὐτῆς· εἶτα ἐπορεύθη πρὸς τινὰ περιπατητικόν, ἀλλ' οὗτος ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸ χρῆμα· ἔπειτα ἐπεσκέψατο τὴν σχολὴν πυθαγορείου τινός, ἀλλ' οὗτος μόνον περὶ μαθηματικῶν ἤθελε νὰ γινώσκῃ. Οὐδαμῶς ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος ἐπέτυχε τοῦ ποθουμένου, τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ· τέλος ἀπεπειράθη παρὰ τοῖς πλατωνικοῖς, τοῖς τότε ἐν ἀξιώματι καὶ τιμῇ οὔσι, τοσοῦτον δὲ γοργῶς ἐπέδωκεν ἐν τῇ πλατωνικῇ φιλοσοφίᾳ καὶ οὕτως ὑψηλὴν ἔχασιν καὶ πτῆσιν ἠσθάνθη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἤλπισε νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν τὸν Θεόν. Ὅπως δὲ τέλος παραδοθῇ τῇ ἐρεύνῃ καὶ μελέτῃ τῆς ἀληθείας, ἀπεχώρησε τοῦ θορύβου τῆς πόλεως εἰς τὸν αἰγιαλὸν πρὸς πλήρη καὶ ἀτάρακτον ἡσυχίαν· ἀλλ' ἐκεῖ, κατὰ θεῖαν πάντως ἐνέργειαν, συνήντησε γέροντι σεμνῷ καὶ μελιχρῷ, ὅστις διήνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τέλος κατ' εἰσήγησιν τούτου μελετήσας τὰς ἀγίας Γραφὰς καὶ ἐπιγνοὺς καὶ εὐρών ὃν ἐξήτει ζῶντα καὶ ἀληθινόν Θεόν τῆς ἀληθείας, ἀνεδείχθη μέγας καὶ διαπρύσιος κήρυξ καὶ ἀπολογητὴς τοῦ χριστιανισμοῦ, τῷ μαρτυρικῷ στεφάνῳ ἐπισφραγίσας τὸν βίον αὐτοῦ (ἔτ. 168).

Ἡ ζήτησις αὕτη τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀσβεστος δίψα καὶ ὁ ἐγκάρδιος πόθος πρὸς τινὰ κρείττονα κατάστασιν, ἱκανοποιούσαν τὸ πνεῦμα, τὴν συνείδησιν καὶ τὴν καρδίαν, ἐκφράζεται καὶ ἐν ταῖς παραδόσεσι καὶ προ-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 569—572 τοῦ KB' τόμου.

φητείαις περί τινος χρυσοῦ αἰῶνος· πανταχοῦ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου ἐπιστεύετο ὅτι πάλαι ποτὲ ἐπεκρά-
ται ἐπὶ τῆς γῆς χρυσοῦς αἰὼν, αἰὼν εὐλογίας καὶ εἰ-
ρήνης· τοῦτον ἀποιχόμενον καὶ ἄφικτον γενόμενον
διεδέξατο ὁ σιδηροῦς αἰὼν, καθ' ὃν ἡ εὐτυχία καὶ ἡ
εἰρήνη ἦρθη ἀπὸ τῆς γῆς, πάλιν ὁμως ἐν τῇ κοιλάδι
ταύτῃ τοῦ κλαυθμῶνος, ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ σκιᾷ τοῦ
θανάτου, θὰ ἀνατεῖλῃ καὶ θὰ ἐπανεέλθῃ ὁ χρυσοῦς
ἐκεῖνος αἰὼν. Οὐδέποτε τοιαῦται φωναὶ προαισθή-
σεως καὶ ἐλπίδος ἐπαύταντο ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλ' ἄ-
μα βέβαιον τυγχάνει ὅτι αὗται γίνονται ὁλονέν σα-
φέστεραι καὶ ἰσχυρότεραι, ὅσῳ μᾶλλον κατέρχεται ἡ
ἀνθρωπότης καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ πλήρωμα τῶν
χρόνων, πρὸς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διότι
ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ κακοδοξία τοῦ παρόντος ἐγέν-
να ἐν τῇ πεθούσῃ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἐλπίδα
τοῦ μέλλοντος. Ἡ ἀθλιότης αὕτη ἦτο διπλῆ, τὸ μὲν
ἁμαρτία, τὸ δὲ δυστυχία, αἵτινες ἀμφοτέραι ἔτι
μᾶλλον καθ' ἐκάστην ἐπετείνοντο, διότι ἡ εἰς ἐαυτὴν
ἐγκαταλειμμένη ἀνθρωπότης, ἀγωνιζομένη νὰ προ-
χωρήσῃ πρὸς τὰ ἄνω, ἐφέρετο διηνεκῶς καὶ ἀκατα-
σχέτως πρὸς τὰ κάτω. Ὡς ὁ ἔξοχος καὶ εὐγενὴς
φιλόσοφος Πλάτων, ἀναπαριστῶν ἐν τῷ πνεύματι αὐ-
τοῦ τὸν πόλεμον τῶν ἠθικῶν δυνάμεων, τοῦ ἀγαθοῦ
καὶ τοῦ κακοῦ, εἶπε τοὺς βρυσμαίνοντας ἐκείνους λό-
γους, ὅτι δὴλα δὴ ἐάν ποτε ἐμφανισθῇ δίκαιός τις,
μὴ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι δίκαιος ἐθέλων, δοκῶν μὲν εἶ-
ναι ἄδικος διὰ βίου, ὧν δὲ δίκαιος, μὴ τεγγόμενος
ὑπὸ κακοδοξίας, ἀλλ' ἀμετάστατος μέχρι μέλλου θά-
νατου, «οὕτω διακείμενος, μαστιγώτεται, στρεβλώ-
σεται, δεθήσεται . . . τελευτῶν, πάντα κακὰ πα-
θὼν, ἀνασχινδυνευθήσεται» (Πλάτων. Πολιτ. II).
Οὕτω λοιπὸν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀντετάσσεται ἡ δικαιοσύνη
καὶ τῇ ἀνάγκῃ καὶ ταλαιπωρίᾳ ἡ ἐλπίς τῆς εἰρήνης·
διότι ὁ πανσόφως τὰ πάντα διεξάγων Θεὸς οὐδὲν
μέγα δημιουργεῖ ἐπὶ τῆς γῆς αἴφνης καὶ ἀπροπαρα-
σκευάστως, οὐδὲ εἰσάγει τι καινὸν εἰς τὴν ἱστορίαν
ἄνευ τινὸς σχέσεως πρὸς τὸ παλαιόν· διεγείρει ἐν
ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων αἰτήρημά τι τοῦ προπαρα-
σκευαζομένου νέου, ἀσφαρὲς μὲν καὶ ἀσθενὲς ἐν ἀρχῇ,
ἀναμφίλεκτον ὁμως καὶ αὐτομάτως καὶ ἀναπορεύ-
κτως ἐμφανιζόμενον καὶ τῇ ψυχῇ ἐπιβαλλόμενον.
Οὕτω καὶ τότε μετὰ πολλὰς μεταβολὰς καὶ περι-
πετείας, μετὰ ταρχαῶς καὶ ὀλεθρίους ἀγῶνας καὶ
καταστροφάς, οἱ ἄνθρωποι κατελήφθησαν ὑπὸ πόθου
γενικοῦ πρὸς εἰρήνην, καὶ ὁ πόθος οὗτος μετεβλήθη
εἰς προαισθημα καὶ προφητείαν περὶ τοῦ μέλλοντος,
καὶ διὰ τῶν λαῶν καὶ τῶν χωρῶν διῆκε πνεῦμα προσ-
δοκίας καὶ γλυκερὰ ἐλπίς ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἐμελλε νὰ
ἀνατεῖλῃ νέος χρυσοῦς αἰὼν, καὶ νὰ ἀναστῇ ἄρχων
εἰρήνης καὶ νὰ γεννηθῇ πικρίδιον, φέρον τὸ νέον τοῦτο
φωτεινόν, χρυσοῦν καὶ τρισεύδαιμον μέλλον. Ἀλλ' ὁ-
μως ἡ ἐλπίς αὕτη τῶν λαῶν ἔμενε πάντοτε σκοτει-

νὴ καὶ ἀμυδρά, καὶ μόνον ἀσθενὲς τι φῶς τῆς ἐπι-
φωσκούσης νέας ἡμέρας ἐξικνεῖτο μέχρι τῶν ὀφθαλ-
μῶν αὐτῶν, πᾶσα δὲ ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίς
καὶ προφητεία αὐτῶν ἀπέπνεεν αἰσθημα βρυσθυμίας.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς βρυσθυμίας προαισθητέως
καὶ τοῦ πόθου παρκτηρεῖται ἐν ὅλῳ τῷ πνευματικῷ
βίῳ τῶν λαῶν, μαρτυροῦν τὴν ἐμφυτὸν εὐγένειαν τῆς
ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν καὶ τῶν
καλλιτεχνῶν βρυσθυμίας συγκινοῦσιν ἡμᾶς, διότι βλέπο-
μεν πῶς ἀγωνίζονται ἵνα ἐν τῷ προσκαίρῳ τὸ αἰώ-
νιον, ἐν τῷ κοινῷ τὸ ὑψηλόν, ἐν τῷ φυσικῷ τὸ πνευ-
ματικόν καὶ θεῖον εὕρωσι καὶ ἐκφράσωσιν, ἐκ δὲ τῆς
συγκρούσεως τῶν ἀντιθέσεων τούτων ἀντηχεῖ στε-
ναγμός τις τῆς ψυχῆς ὡς προαισθημα καὶ ἐλπίς περὶ
τινὸς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος· ὁ θρηνῶδης οὗτος
καὶ παραπονετικός, ἀλλ' ἄμα πλήρης προαισθητέως
καὶ ἐλπίδος καὶ προφητικὸς τόνος, ὁ διὰ τῶν ἁπλά-
των τῶν λαῶν καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου αὐτῶν διῆκων,
ἀντηχεῖ ἐν τοῖς ὡσὶ τῶν καρδιῶν ἡμῶν ὡς φωνὴ εὐ-
γενοῦς αἰχμαλώτου, ζητοῦντος ἐλευθερίαν. Καθὼς ὁ
αἰχμαλωτὸς στρέφει μελαγχολικὰ καὶ βαρύνοντα τὰ
βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὰ ταχέως φερόμενα νέφη καὶ
τὴν πτήσιν τῶν πτηνῶν, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπιποθεῖ
νὰ μετεωρισθῇ καὶ νὰ συμπορευθῇ αὐτοῖς, τὰ δὲ ὄ-
σματα αὐτοῦ διαπνέει τόνος βρυσθυμίας καὶ πόθος
ἐλευθερίας, ἧς στερεῖται, ἀκοίμητος δὲ νοσταλγία
οὐκ ἐξ αὐτὸν καθεύδειν, οὕτω καὶ τὸ πνευματικόν
ἄμα τῆς εὐγενοῦς ἀνθρωπότητος ἐφέρετο ἀπὸ τοῦ
παρόντος πρὸς τὸ μέλλον, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῶν μετὰ
πόθου ἐξέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς αὐτό. Οὐδαμοῦ ἐπὶ
τοσούτους αἰῶνας εὐρούσα ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτή-
σεις τοῦ πνεύματος, τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς καρ-
δίας, διότι τὸ μὲν πνεῦμα ἡρώτα ποῦ ἐστὶν ἡ ὑψίστη
ἀλήθεια πρὸς διαφώτισιν καὶ ἱκανοποίησιν αὐτοῦ, ἡ
δὲ συνείδησις, ποῦ ἐστὶν ἡ τελεία δικαιοσύνη πρὸς
κρίτησιν αὐτῆς, καταπίγασιν τῶν ἐλέγχων καὶ ἡσυ-
χίαν αὐτῆς, ἡ δὲ καρδία, ποῦ ἐστὶ τὸ ὑψίστον ἀγα-
θὸν πρὸς πληρώσιν τοῦ πόθου καὶ ἀπόσβεσιν τῆς δί-
ψης αὐτῆς· ἡ εὐγενὴς πρὸ Χριστοῦ ἀνθρωπότης ὠνει-
ρεύετο καὶ ἐπόθει καὶ προσθάνετο καὶ περιέμενε
νέαν ἐποχὴν μετὰ νέου φωτός καὶ νέας ζωῆς. Ὁ ἀπό-
στολος Παῦλος οἶονεῖ ἐμψυχῶν καὶ προσωποποιῶν
τὴν ἄψυχον φύσιν, λέγει ὅτι ὑπὸ τὸ βῆρος τῆς ἁμαρ-
τίας καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς πιεζομένη, ὡς αἰχμά-
λωτος καὶ δούλη, «πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ
συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν», ἀποκαρδοκοῦσα τὴν ἀπο-
κλύψιν τῆς ἐλευθερίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ἐπ' ἐλ-
πίδι ὅτι καὶ αὕτη «ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δου-
λείας τῆς φθορᾶς» (Ρωμ. 8, 19—22). Ὁ ἔχων ὧσα
νὰ ἀκούῃ τὴν μυστηριώδη φωνὴν τῆς φύσεως ἀντι-
λαμβάνεται πάντως τοῦ τόνου τούτου τοῦ στεναγμοῦ
καὶ τῆς ὠδίνος, ὡς τοῦτο συνέβη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
λαοῖς, οἵτινες στενότερον συνέζων τῇ φύσει. Ὅτι

βαθέως συναισθάνεται ἡ ἄψυχος καὶ ἄλογος φύσις, καὶ διὰ τοῦτο συστενάζει καὶ συνωδίνει, ποθοῦσα τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς, δὲν ἔπρεπε πολλῶ μᾶλλον νὰ αἰσθάνηται τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος, τὸ στόμα καὶ ὁ διερμηνεὺς τῆς λοιπῆς κτίσεως; Διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ προσώπου τῶν λαῶν, καὶ μάλιστα τῶν εὐγενῶν καὶ ἀρίστων, πρᾶττειται ἐντετυπωμένη ἔκφρασις τῆς βρυθυμίας καὶ θλίψεως, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου «πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει», συμπεριλαμβανομένου πάντως καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνταῦθα καταφαίνεται ἡ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς κλίσεως πρὸς τὴν κρείττον σύγκρουσις, ἐξ ἧς προέρχεται τὸ συστενάζειν καὶ συνωδίνειν· δι' ὅλου δὲ τούτου τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου καὶ ἀγῶνος διήκει ἡ φωνὴ τοῦ πανσόφου Θεοῦ, ὅστις διὰ τὴν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν δοκιμασιῶν διεγείρει καὶ προπαρασκευάζει πρὸς τὸ μέλλον. Ἐντεῦθεν ἡ νοσταλγία αὐτῆς πρὸς τὴν πρώτῃν μακαρίαν πατρίδα, πρὸς τοὺς κόλπους τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, ὧν ἡ ἀνθρωπότης ἐμάκρυνεν ἑαυτὴν φυγαδεύουσα καὶ πύλισθη ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐν τοιαύτῃ ψυχικῇ διαθέσει εὐρισκομένης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς προσδοκίας καὶ ἐλπίδος, καὶ ἀνησυχίας, καθ' ἑκάστην γενικωτέρου καὶ ἰσχυροτέρου γιγνομένου, καὶ φήμης πολυστόμου κυκλοφορούσης· ὅτι ἐγγίζει ὁ χρόνος, καθ' ὃν μέλλει νὰ ἐμφανισθῇ ἀρχὴν εἰρήνης καὶ μεγάρας βασιλείας, ὅστις θὰ ἐνώσῃ ἅπαντας τοὺς λαοὺς ὑπὸ τὸ σκήπτρον αὐτοῦ, τὰ βλέμματα τῶν λαῶν τῆς Δύσεως ἐστράφησαν πρὸς ἀνατολὰς, ἀρχαίαι δὲ προφητεῖαι παρέπεμπον πρὸς τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐζήτουν ἐν τοῖς ἄστροις ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ νὰ ἀναγνώσι τὰς τύχας τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς συγκατέβαινε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐλάλει πρὸς ἕκαστον κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καὶ δι' ἑστέρος ἀνήγγελλε τοῖς ἀστρονομοῦσι τὸ πλήρωμα τῶν χρόνων καὶ τὴν ἀνατολὴν τῆς σωτηρίας, ἣν ὠνειρεύοντο καὶ ἠλπίζον καὶ ἐπόθουν. Ἐκπαλαί ἐφέρετο ὁ μυστηριώδης λόγος τοῦ ἐκ Μεσοποταμίας ἐθνικοῦ μάντεως, «τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀληθινῶς ὄντος, ἀκούοντος λόγιον Θεοῦ, ἐπισταμένου ἐπιστήμην παρὰ Ὑψίστου καὶ ὁρασιν Θεοῦ ἰδόντος, ἐν ὕπνῳ», τοῦ Βαλαάμ, ὅτι δὴλα δὴ, ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν» (Ἀριθμ. 24, 1—25). Ὁ λόγος οὗτος τοῦ περιφήμου προφήτου τῶν Χαλδαίων ἴσως διὰ τῶν αἰώνων ἠσθένησεν, ἀλλ' ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ταῖς πικραῖς ἡμέραις τῆς αἰχμαλωσίας καὶ διασπορᾶς αὐτοῦ ἐκόμισε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ διέσπειρεν εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας καὶ γνωστὰς κατέστησε τὰς περὶ μελλούσης σωτηρίας προσδοκίας καὶ ἐλπίδας αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ προφητικοῦ λόγου ἐξωογόνησε τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, προαισθήσεις καὶ προσδοκίας τῆς Ἀνατολῆς, καὶ διὰ τοῦτο οἱ Μάγοι, θεοσεβεῖς ἱε-

ρεῖς καὶ ἀστρονόμοι, καίτοι μίαν καὶ ἡμίσειαν χιλιετηρίδας παρῆλθεν ἀπὸ τῆς προφητείας τοῦ Βαλαάμ, ἐνέμενον πιστοὶ ἐν τῇ προσδοκίᾳ, ὅτι ὁ ἀρχὸν πάντων τῶν λαῶν θὰ ἐμφανισθῇ ἐν τῷ Ἰσραὴλ, «ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ». Τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως δὲν ἀφῆκε νὰ ἐκπνεύσῃ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ προσδοκία, ἡ ἐπὶ τῆς προφητείας στηριζομένη· πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην φωνὴν ἀπηρτεῖτο ἐξωτερικὴ ἀγγελία τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰδοὺ αὕτη διὰ τοῦ ἀστέρος. Πολλὰκις ἴσως οἱ θεοσεβεῖς οὗτοι ἀστρονόμοι παρετήρησαν ἐν νυκτὶ μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας τὸν οὐρανόν, ἀλλ' οὗτος ἔμενεν ἄρῳνος, μηδὲν ἕτερον δεικνύων αὐτοῖς πλὴν τῆς συνήθους καὶ κανονικῆς περιφορᾶς τῶν ἀστέρων. Τί λοιπόν; Ὁ ψευθῶς τῆς προαισθήσεως καὶ προσδοκίας αὐτῶν; Τέλος ἐφάνη αὐτοῖς μετὰ τῶν λοιπῶν ἀστέρων νέος ἀστήρ, πρωτοφανής, ἀγνωστος, φωτεινότερος τῶν ἄλλων, θαυμάσιος, περὶ οὗ οὐδὲν ἐγίνωσκεν ἡ ἐπιστήμη αὐτῶν· ἐν αὐτῷ ἡ φύσις ὑπηρετεῖ τῇ χάριτι, διότι τὸ μὲν φαινόμενον ἦτο φύσις, τὸ δὲ κρυπτόμενον χάρις· ἐν αὐτῷ ἀνέγνωσαν τὴν γέννησιν τοῦ προσδοκωμένου νέου βασιλείως, καὶ τοῦτον θεωρήσαντες ὡς εἰκόνα καὶ σύμβολον καὶ κήρυκα τοῦ προφητευθέντος ἄστρου ἐξ Ἰακώβ καὶ ἡδὴ ἀνατείλαντος, ἔσπευσαν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπαρχὴ τῶν ἐθνῶν ἐγένοντο, προλαβόντες καὶ αὐτοὺς τοῦ ἰουδαίου ἐν τῇ προσκυνήσει τοῦ ἐπὶ γῆς ὀφθέντος ἐπουρανοῦ Βασιλέως. Ἀλλὰ πλὴν τῶν Χαλδαίων καὶ ἄλλων ἐθνῶν διεφωτίσθησαν καὶ ἐνισχύθησαν ἐν ταῖς περὶ μελλούσης σωτηρίας καὶ μέλλοντος χρυσοῦ αἰῶνος παραδόσεις καὶ προαισθήσεις καὶ ἐλπίσιν αὐτῶν διὰ τῶν ἐν ὅλῳ τῷ ρωμαϊκῷ κράτει καὶ ἔξω τούτου διασπαρέντων καὶ ἐγκαταστάντων ἰουδαίων, διὰ τῶν πανταχοῦ ἰδρυθεισῶν συναγωγῶν καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν μεταφράσεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὑπὸ τῶν ἐβδομήκοντα ἐρμηνευτῶν, ἀφ' οὗ ἀνὴρ αἰθίοψ, ἰσχυρὸς αὐλικὸς καὶ ταμίας Κανδάκης τῆς βασιλείας αἰθίοπων, ἐθνικὸς ἐκ γενετῆς καὶ ἐλληνοιστὶ μεμορφωμένος, ὧν ἐκ τῶν φοβουμένων καὶ σεβομένων τὸν Θεὸν καὶ ἀνέκων πάντως εἰς τοὺς προσηλύτους τῆς πόλεως, ὑποστρέφων ἐξ Ἱερουσαλὴμ, ἐνθα «ἐληλύθει προσκυνήσων», ἀνεγίνωσκεν ἐπὶ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν ἐν τῇ ἐλληνικῇ μεταφράσει τῶν Ο' (Πράξ. 8, 27, 28). Τοιαύτη ἡ προπαρασκευαστικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἐθνισμοῦ. ἀντιθετικὴ μὲν, διότι ἐξ ἰδίας πείρας ἐπέσθη περὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν ἰδίων δυνάμεων εἰς σωτηρίαν καὶ, συναισθανθεὶς καὶ ὁμολογήσας τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν καὶ ἀνικανότητά, ἐπόθησε καὶ ὠνειρεύθη καὶ ἐζητήσατο τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν· θετικὴ δὲ, διότι, ἐντείνας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν ἀναπτύξας, κατώρθωσε μέγαρα καὶ λαμπρά καὶ αἰμυνηστα κατορθώματα, ἅτινα, καίτοι καθ' ἑαυτὰ ἐφαίνοντο ἀνεπαρκῆ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀπο-

λεσθείσης ψυχικῆς ἀναπαύσεως καὶ εἰρήνης, ἐγένοντο ὁμως ἐνεργὰ καὶ δραστηκᾶ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς ἀληθοῦς σωτηρίας, ἣν ὁ Θεὸς ὑπόσκηκε καὶ εἰργάσατο ἐν μέσῳ τῆς γῆς κατὰ τὴν «οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν» (Ῥωμ. 1, 10).

Ἐρχεται ἤδη ἡ ἄλλη ἱστορία, ἡ ἐκ τῆς καρδίας τοῦ Θεοῦ πηγάζουσα καὶ πρὸς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀναφερομένη, ἐν ἣ ὁ Θεὸς κατὰ μικρὸν παρσκευάζει καὶ δημιουργεῖ τὴν σωτηρίαν διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἡ ἐτέρη ὁδός, καθ' ἣν ὁ Θεὸς καταβαίνει βυθιμῶν πρὸς τὴν μὴ δυναμένην νὰ ἀνέλθῃ πρὸς αὐτὸν ἀνθρωπότητα. Ἡ ὁδὸς αὕτη καὶ ἡ ἱστορία εἶνε ἡ ἱερὰ ἱστορία, καθ' ἣν ὁ Ἰσραὴλ ἐκλήθη ἐκτάκτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡξιώθη φανερᾶς προστασίας καὶ ἀμέσῃ χειρουργίας, ὡς ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος λαὸς αὐτοῦ, ὅπως προπαρσκευάσῃ τὸ ἔδαφος τῷ Σωτῆρι, ἀποδεχθῇ αὐτὸς πρῶτος τὸ νέον φῶς καὶ τὴν νέαν ἐξ αὐτοῦ ζωὴν καὶ μεταδῶ ἐφεξῆς καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι. Τούτου ἕνεκεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ εἶνε ὁ λαὸς τοῦ θαύματος, οὐ μόνον διότι ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ πολλὰ παρρουσιάζονται τέρατα καὶ σημεῖα καὶ θαύματα, ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὸς οὗτος εἶνε ἱστορικὸν καὶ ψυχολογικὸν θαῦμα, μὴ δυνάμενον νὰ ἐξηγηθῇ ἐκ τῆς φυσικῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου. Τὰ πάντα ἐν τῷ Ἰσραὴλ εἶνε τύπος καὶ σκιά, ἐπαγγελία καὶ προφητεία, πόθος καὶ ἐλπίς τοῦ μέλλοντος. Ἡ προσδοκία καὶ ὁ πόθος πρὸς τὴν μέλλουσαν θεϊαν ἀπολύτρωσιν ἀποτελοῦσι τὴν θεμελιώδη καὶ κεντρικὴν ἀρχήν, τὴν ψυχὴν, οὕτως εἶπεν, τοῦ ἰουδαϊσμοῦ· ἡ διδασκαλία αὐτοῦ εἶνε αὐτόχρονον προφητεία, ἡ ἱστορία τύπος καὶ σκιά τῶν μελλόντων καὶ ἡ λατρεία σύμβολον, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ κυρίως προφητεία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἐξαγγελλομένη, ἔχουσα κύριον ἀντικείμενον καὶ κέντρον τὸν μέλλοντα Μεσσίαν καὶ Λυτρωτὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὴν προσδοκίαν τῶν ἐθνῶν, σκοτεινὴ καὶ ἀσαφής, γενικὴ καὶ ἀόριστος ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ κατὰ σμικρὸν σαφεστέρᾳ καὶ ἀκριβεστέρᾳ γιγνομένη, ἐκ τῶν γενικῶν αὐτῆς γραμμῶν βυθιμῶν καὶ κατ' ὀλίγον προρραζινομένου καὶ διχλάμποντος τοῦ προσώπου τοῦ μέλλοντος Λυτρωτοῦ. Ὁ Ἰσραὴλ εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν λαὸς τῆς προνοίας καὶ τοῦ μέλλοντος, «ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐστίν» (Ἰωάν. 4, 22). Διὰ τῆς παρὰ τῶν προφητῶν συνεχοῦς ὑπομνήσεως καὶ ἐνισχύσεως τῆς περὶ τῆς μελλούσης σωτηρίας ἐλπίδος ἀνεπτύχθη παρὰ τοῖς ἀληθινοῖς Ἰσραήλitis στερεὰ καὶ ἀκράδαντος πίστις εἰς τὸν ζῶντα Θεόν, ὡς τὴν μόνην πηγὴν τῆς ζωῆς, καὶ γλυκεῖα καὶ παρήγορος ἐλπίς ἐπὶ τὸν ἐπηγγελμένον Σωτῆρα. Ὁ Ἰσραὴλ ζῇ ἐν τῷ μέλλοντι, διότι οἱ προφῆται κηρύττουσιν ὅτι τὸ παρὸν καὶ ὁρατὸν ἔχει προπαρσκευαστικὴν καὶ πρόσκαιρον τυπικὴν σημασίαν, ὑπὲρ πάντων τῆς ἐπιγείου Ἱερουσαλὴμ βλέπουσι προφητικῶς

τῷ ὄμματι αἰωρουμένην, οὕτως εἶπεν, τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ, ὑπὲρ πάντων τοῦ ναοῦ τοῦ νομικοῦ τῶν νέων πνευματικῶν ναὸν τῆς χάριτος, ἀπὸ δὲ τῶν προφητῶν, ἱερέων καὶ βασιλέων τοῦ νόμου ὑψοῦνται εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ μεγάλου καὶ κατ' ἐξοχὴν προφήτου (Ἰωάν. 1, 21, 6, 14), τοῦ μεγάλου καὶ αἰωνίου ἀρχιερέως, καὶ τοῦ αἰωνίου βασιλέως τῶν βασιλευόντων καὶ Κυρίου τῶν κυριευόντων. Καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι καὶ ἐξοχοὶ ἄνδρες τοῦ Ἰσραὴλ ἦσαν εἰκονικαὶ προτυπώσεις τοῦ μέλλοντος Μεσσίου ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις.

Ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους παραδίδεται ἡμῖν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀγίας Γραφῆς λόγος ἀμυδρὸς καὶ ἀσαφής καὶ ἀόριστος περὶ τοῦ σπέρματος τῆς γυναικὸς καὶ καταπατητοῦ τοῦ ὄφρου ἀναγγέλλων γενικῶς τὴν νίκην τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ κακοῦ. Μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ κατακλυσμοῦ, ὁ Νῶε βλέπει ἐν τῇ γενεᾷ τοῦ Σὴμ τὴν σωτηρίαν τοῦ μέλλοντος καὶ αὐτὸν τὸν Ἰεχωῦβ κατακοῦντα σὲν τοῖς οἴκοις τοῦ Σὴμ (Γενέσ. 9, 27). Ὁ Ἀβραάμ, ὃν ὁ Θεὸς ἐξελέξατο καὶ ἐκάλεσεν ἐκ τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ μεθ' οὗ συνέθετο διαθήκην, καὶ ἐγένετο ὁ πατὴρ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ πάντων τῶν πιστῶν, ἔλαβεν ἐπαγγελίαν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ θὰ ἐξέλθῃ ἡ εὐλογία ἐπὶ πάσας τὰς φυλὰς τῆς γῆς, ἥτοι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Ἰακώβ προβλέπει ὅτι μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁ Ἰούδας ἔσται ὡς λέων, οὗτινες θὰ ᾖ ἡ δύναμις, ἡ νίκη καὶ ἡ ἐξουσία, διότι ἐξ αὐτοῦ θὰ ἐξέλθῃ ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν, ὁ ἀρχὼν τῆς εἰρήνης, καὶ οὕτω τοὺς βαρεῖς χρόνους τῶν πολέμων θὰ διαδεχθῇ ἡ περίοδος τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐλογίας, ἥτις θὰ εὐδαιμονίσῃ πάντας τοὺς λαοὺς, ἀποθνήσκει δὲ τὴν σωτηρίαν περιμένων Κυρίου (Γενέσ. 49, 8—33). Μετὰ τὰς θυέλλας τῆς περιόδου τῶν Κριτῶν, ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰούδα προσέρχεται ὁ Δαυὶδ, τὸ πρότυπον καὶ ὁ φορεὺς τοῦ μέλλοντος· ἀλλὰ μείζων τούτου μέλλει νὰ ᾖ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ αἰώνιος. Ὁ Δαυὶδ προφητεύει περὶ ἐτέρου Δαυὶδ, μέλλοντος πράγματι νὰ τελειώσῃ ἐκεῖνο, οὗτινος αὐτὸς κατήρξατο, καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν ναὸν Κυρίου. Οἱ ψαλμοὶ διὰ τοῦ καλὺμματος τοῦ παρόντος παρὰπέμπουσι μακρὰν εἰς τὸ μέλλον, ὅπερ ἔσται τὸ τέρας καὶ ἡ ἐκπλήρωσις ἐκεῖνου, ὅπερ εἰκονίζεται μόνον καὶ προτυποῦται ὑπὸ τοῦ παρόντος. Ὅτε δὲ τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ κατέρρευσε καὶ κατηρειπώθη, ἐκ τοῦ κοινοῦ τῆς καταστροφῆς ἐξηγέρθη πλουσιώτερος καὶ μεγαλοπρεπέστερος ὁ προφητικὸς λόγος, ἡ εἰκὼν τοῦ μέλλοντος καθίστατο καθ' ἐκάστην λαμπρότερᾳ, καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἐλπίς ζωηρότερᾳ κατὰστάτα, ἀπετέλεσε τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ διασπορᾷ. Προφητεύετο ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ ἐξ οἴκου Δαυὶδ ἀρχὼν, ᾧ οὐδεὶς ὁμοῖος ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις, ὃν ἄμα Θεὸς ἰσχυρὸς καὶ ἐξουσιαστής,

οὐ ἡ βασιλεία θὰ ἐπεκταθῇ μέχρι τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ θὰ ταπεινωθῶσιν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ὑπ' αὐτῷ θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ εἰρήνη, καὶ αὐτὴ ἡ φύσις θὰ εἰρηνεύσῃ, θὰ εὐλογηθῇ καὶ θὰ λαμπρυνθῇ· ὅτι, ἐν ᾧ σκότος θὰ καλύπτῃ τὴν γῆν, καὶ γνόφος θὰ ᾗ ἐπὶ τὰ ἔθνη, θὰ ἀνατελῇ τὸ φῶς καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ τὴν Σιών, καὶ τότε πορεύονται βασιλεῖς τῷ φωτὶ αὐτῆς, καὶ ἔθνη τῇ λαμπρότητι αὐτῆς, οἱ μὲν ἀπὸ δυσμῶν καὶ οἱ κατοικοῦντες τὰς νήτους, θὰ σπεύσωσι ταχέως διὰ τῶν πλοίων ὡς νεφέλαι ἵπτασθαι καὶ ὡσεὶ περιστέραί, οἱ δ' ἀπ' ἀνατολῶν θὰ ἔλθωσιν ἐπὶ καμήλων, ἡ Σιών θὰ ᾗ ἀγαλλίαμα αἰώνιον, ὁ δὲ Ἰσραὴλ θὰ παρηγορηθῇ δι' ὅλα τὰ προηγούμενα αὐτοῦ πηθήματα, «καὶ ἀναπληρωθήσονται αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους αὐτοῦ» (Ἠσ. 60, 1—22)· ὅτι ἡ νέα αὕτη λαμπρὰ, εὐφρόσυτος καὶ μακρὰ κατὰστασις θὰ ᾗ θεοδώρητος καρπὸς τῆς καινῆς διαθήκης, ἣν ὁ Θεὸς διαθήσεται τῷ Ἰσραὴλ, καὶ καθ' ἣν ἔλεως ἔσται ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῇ ἔτι (Ἰερ. 38, 33, 34), ἥτοι γενήσεται ἄρεσις ἁμαρτιῶν διὰ σκληρῶν πηθημάτων κατ' ἐξελαστηρίου θανάτου ἁμώμου καὶ ἀφώμου ἁμνοῦ, αἶροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· ἀλλὰ τὸ πάθος θὰ μεταβληθῇ εἰς χαρὰν καὶ ὁ θάνατος εἰς ζωὴν. Ἡ προφητεία ἐν γένει, ἐκ τοῦ Θεοῦ προερχομένη, ἦτο φῶς ἐν τῷ σκότει, παραμυθία ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐλπίς τῆς τὴν ἀπολύτρωσιν ποθοῦσης καρδίας.

(ἔπεται συνέχεια)

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ἀρχιδιάκονος τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων.

ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ*

Ἐν δὲ τῷ ὀρθοδόξῳ Χειροτονικῷ ἡ προχείρισις εἰς τοὺς τρεῖς βαθμοὺς ἐμφαίνεται τὸ μὲν γενικῶς μνημονευομένου τοῦ ἀξιώματος **διακόνος, προεδύτερος, ἐπίσκοπος** (ἢ τοῦ **διακόνου λειτουργία, ὁ τοῦ προεδυτέρου βαθμὸς, ἡ ἀρχιερατικὴ ἀξία**) τὸ δὲ εἰδικῶς καταλεγόμενων τῶν καθηκόντων αὐτῶν· οὕτως ἐν μὲν τῇ εἰς πρεσβύτερον χειροτονίᾳ μνημονεύονται τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ἡ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀνακαίνισις καὶ τὸ **προσφέρειν δῶρα καὶ θυσίας πνευματικὰς**· ἐν δὲ τῇ

προχειρίσει ἐπισκόπου ἀναφέρονται τὸ **κατὰ μύμησιν Χριστοῦ ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν**, καὶ τὸ **ἀναφέρειν θυσίαν καὶ προσφορὰν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ**. Ὅτι τὸ «προσφέρειν δῶρα καὶ θυσίας πνευματικὰς» καὶ τὸ **ἀναφέρειν θυσίαν καὶ προσφορὰν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ**, γενικῶς ὅλως εἰρημένα δὲν δύνανται νὰ ἐκληθῶσι ὡς ἐκφράζοντα ὅτι τὸ ἐν τῷ λατινικῷ χειροτονικῷ «offerre sacrificium Deo missasque celebrare tam provivis quam pro mortuis» μολὶς εἶνε ἀνάγκη καὶ νὰ εἰπωμεν. Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τῆς γενικῶς εἰρημένης λέξεως **θυσιαστήριον** (παρεστάναι ἀμέμπτως **τῷ θυσιαστήριῳ σου**), τῆς **δυναμένης** ἐκ τῆς γενικότητος αὐτῆς νὰ ἀναφέρηται ἐπίσης καὶ εἰς τὴν **προσφορὰν** τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου τὴν πρὸ τῆς μετουσιώσεως γενομένην (τὰ **δὲ ἐκ τῶν δῶν δοὶ προσφέρομεν** κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα). Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ λατινικῷ χειροτονικῷ, ἐξαιρουμένου τοῦ ὁψιαίτερον, πολλοὺς μετὰ τὸ σχίσμα χρόνους, εἰσαχθέντος τύπου «Accipe potestatem offerre sacrificium Deo...», οὐδεμία ἄλλη ἐκφρασις φέρεται δηλοῦσα ὠρισμένως τὴν ἀναίμακτον θυσίαν πλὴν ἐάν τις ὑπολάβῃ ὡς τοιαύτην τὸ «offerre» καὶ τὸ «regimen altaris», ἅτινα γενικῶς ὅλως εἰρημένα, ὁ παλαιοκαθολικὸς Friedrich ἀναφέρει εἰς τὴν προσφορὰν τῶν δώρων πρὸ τῆς καθαγιασεως τὴν ἐξ Ἰσοῦ καλουμένην «oblatio» καὶ «sacrificium». ¹¹ Οὐδὲν δὲ λέγομεν περὶ τῆς ἐν τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ἱερέως φρίσεως «gratia sacerdotalis» (exaudi nos, quesumus D. Deus nos et super hos famulos tuos benedictionem Sancti Spiritus et «gratie sacerdotalis» infunde virtutem...) καὶ τοῦ ἐν τῇ ἐπισκοπικῇ χειροτονίᾳ «cornu gratiae sacerdotalis» (κέρας τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας), διότι ἡ μὲν πρώτη οὐδὲν ἕτερον εἶνε ἢ ἡ χάρις τοῦ πρεσβυτερικοῦ βαθμοῦ, τὸ δὲ κέρας τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας δηλοῖ τὸ πλήρωμα τῆς ἱερωσύνης, οὔτινος ταμιούχος εἶνε ὁ ἀρχιερεὺς, ὡς ὀρθότατα παρετήρησεν ὁ αὐτὸς Friedrich. ¹²

Κατὰ τὴν Γραφὴν λοιπὸν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν, ἐν τῇ χειροτονίᾳ οὔτε ὑπάρχει εὐχὴ καθιερώσεως τεθεσπισμένη, οὔτε εἶδος λογίων σταθερὸν καὶ ὁμοφώνως γενόμενον δε-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 572—574 τοῦ KB' τόμου.

11. Revue de theol. 1895. σελ. 16 καὶ ἐξ.

12. Ἐνθ. ἀνωτ. 18.

κτόν. Ἀφ' οὗ δὲ οὔτε ἡ Γραφή οὔτε ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας καθορίζουσι τὸ χειροτονικὸν τῶν λογίων εἶδος, εἶνε ἀσύστατος πάντῃ ἡ ἐξ ὠρισμένης εὐχῆς ἡ ἐξ ὠρισμένων λογίων ἐξάρτησις τῆς ἱερατικῆς χάριτος δυναμένης νὰ μεταδοθῇ εὖ καὶ καλῶς καὶ διὰ μιᾶς ἡ πλειόνων εὐχῶν καὶ διὰ λογίων ἀναφερομένων εἰς τὴν δύναμιν, ἣν ἡ Ἐκκλησία ἐννοεῖ περιλαμβανομένην ἐν τῷ ὀνόματι καὶ τῷ ἀξιώματι τῶν κληρικῶν τάξεων. Βεβαίως ἡ ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν Μεταρρύθμισιν παράλειψις ἀπὸ τοῦ χειροτονικοῦ αὐτῆς τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγιάζειν καὶ τοῦ «offerre sacrificium Deo . . .» τῆς φερομένης ἐν τῷ τέως ἐν χρήσει ὄντι χειροτονικῷ τῷ καλουμένῳ Σάρφ, **δύναται** νὰ προέρχηται ἐκ τῆς ἀπορρίψεως τοῦ δόγματος τῆς ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ θυσίας. Πλὴν τοῦτο διαφωτιζόμενον ὑπὸ τῆς ἐπισήμου αὐτῆς διδασκαλίας ἀφορᾷ εἰς τὴν πρόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας. Ὅτι δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ χειροτονικὸν εἶδος τῶν λογίων **αὐτό**, ἡ μνεῖα τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς θυσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου δὲν εἶνε στοιχεῖον οὐσιωδές, οὐδ' ἀπλῶς ἡ παράλειψις αὐτῶν λόγος ἀθετήσεως τοῦ μυστηρίου. Τοῦτο δὲ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ὁ ἁγιασμός τῶν θείων δώρων καὶ ἡ ἀναίμακτος θυσία ἀποτελοῦσαι τὴν ἐξαίρετον ἱερατικὴν λειτουργίαν δύνανται κάλλιστα νὰ περιέχωνται ἐν ταῖς γενικαῖς τοῦ ἀξιώματος ἡ τίτλου ἐκφράσεσιν, ὁ δὲ τὴν δύναμιν τῆς ἱερωσύνης περιβαλλόμενος παραλαμβάνει ἅμα καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀγιάζειν καὶ τελεῖν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν. Οὕτω δὲ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπικλήσεως τῆς θείας χάριτος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων χειροτονικῶν καὶ διὰ καὶ μάλιστα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας συνάγεται ὁ ἐξῆς γενικὸς κανὼν. Ἡ μία ἢ αἱ πλείους χειροτονικαὶ εὐχαὶ ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν εἰδικὴν τοῦ Ἀγ. Πνεύματος χάριν, τὴν εἰς τοῦτον ἡ ἐκεῖνον τὸν βαθμὸν προχειριζομένην καὶ διὸ, εἴτε γενικῶς μνημονεύουσαι ἢ ὑποδεικνύουσαι τὸ ἀξίωμα, ὃ περιβάλλεται ὁ χειροτονούμενος, εἴτε εἰδικῶς ἀριθμοῦσαι ἐν ἡ πλείω ἢ καὶ πάντα ἐν κεφαλαίῳ τὰ ἔργα τὰ ἀπαρτίζοντα τὸν κύκλον τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, εἴτε καὶ τὸ συναμφοτέρον μετὰ τῆς γενικῆς τοῦ ἀξιώματος ἐνδείξεως, ἐπισυνάπτουσαι μίαν ἢ καὶ πλείους τῶν εἰδικῶν αὐτοῦ λειτουργιῶν. Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ ἐπιφέ-

13. Παρὰ Hardan σελ. 26.

ρομεν ἐνταῦθα τὴν γνώμην τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Δ' παρατηροῦντος τάδε: «Περὶ τῶν ἀποστολικῶν (τῆς χειροτονίας) τρόπων, εἴρηται ἐν ταῖς πρὸς Τίτον καὶ Τιμόθεον ἐπιστολαῖς, ὅτι (οἱ ἀπόστολοι) ἐπιτιθέντες τὰς χεῖρας τοῖς χειροτονουμένοις προσνύχοντο ἐπ' αὐτῶν. Ἐτέραν τινὰ μορφήν δὲν εὐρίσκομεν παραδοθεῖσαν παρὰ τῶν ἀποστόλων. Διὸ φρονοῦμεν ὅτι ἂν μὴ ἐξευρίσκοντο ἔπειτα μορφαὶ (χειροτονίας), θὰ ἤρκει τῷ χειροτονοῦντι νὰ εἴπῃ: «Εἷς ἱερεὺς» (Sis sacerdos), ἢ καὶ ἄλλα τινὰ ἰσοδύναμα ῥήματα.¹³

Ὡς πρὸς δὲ τὴν πρόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ χειροτονικὸν τῆς ὁποίας τελεῖται τὸ μυστήριον, προόδηλον ὅτι αὕτη οὐδεμία ἄλλη δύναται νὰ εἶνε ἢ ἡ προχείρισις τοῦ ὑποψηφίου εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου καθιδρυθὲν ὑπουργημα τοῦ ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου. Εὐνόητον ὅμως ὅτι ὁ τοιοῦτος σκοπὸς ὑποδηλοῦται μὲν καὶ ὑπὸ τῶν εὐχῶν τῆς καθιερώσεως καὶ ἐν γένει ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν συμπαραομαρτουσῶν ἐρωτήσεων καὶ πράξεων, ὡς εἵπομεν ὅμως κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν πιστοῦται ὑπὸ τῆς περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ τελεῖται ἡ χειροτονία. Διὰ τῆς ἀντιβολῆς ταύτης τῶν χειροτονικῶν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας τὰ μὲν ἀσαφῶς ἢ ἀορίστως ἢ ἀμφιβόλως εἰρημένα διαφωτίζονται, δείκνυνται δὲ περιφανῶς πῶς ποτε ἐννοεῖ ἡ Ἐκκλησία τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἱερωσύνης, δι' ἧς περιβάλλει τὸν χειροτονούμενον, τίνα δὲ τὰ εἰδικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ διὰ καὶ ἂν περιλαμβάνηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία τοῦ ἀγιάζειν καὶ τελεῖν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν.

Αἱ προειρημέναι γενικαὶ περὶ τῶν οὐσιωδῶν συστατικῶν τῆς χειροτονίας παρατηρήσεις ἐφαρμοζόμεναι ἤδη ἐπὶ τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἀποτελοῦσι τὴν λυδίαν λίθον πάσης περὶ τοῦ κύρους τῆς Ἀγγλικῆς ἱερωσύνης κρίσεως, εἰς ἣν καὶ ἡδη μεταβαίνομεν.

Κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν χρήσει χειροτονικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας¹⁴

14. Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐνταῦθα καὶ πανταχῶς, ὅπου περὶ αὐτῆς ποιούμεθα τὸν λόγον, ἐννοοῦμεν ἐν γένει τὴν ἐπισκοπικὴν Ἐκκλησίαν, ἧς θυγατέρες ἡ ἐν Σκωτίᾳ καὶ ἡ ἐν Ἀμερικῇ Protestant episcopal Church ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Πρεσβυτεριανούς, τοὺς Μεθοδιστὰς καὶ τὰς ἄλλας ἐν Ἀγγλίᾳ κοινότητας τῶν διαφωνούντων (Dissenters). Καθόσον ὅμως ἐν τῇ ἐπισκοπικῇ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσε

ἡ εἰς τὰς τρεῖς ἱερατικὰς τάξεις προαγωγή τελεῖται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: Πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου ὁ ὑποψήφιος εἰς τὴν Διακονίαν μετὰ τινὰς εὐχὰς, ἐρωτήσεις καὶ ἐπαγγελίας περὶ πιστῆς ἐκτελέσεως τῶν διακονικῶν καθηκόντων καὶ θεαρέστου βίου, γονυκλιτεῖ πρὸ τοῦ ἐπισκόπου, ὅστις ἐπιτιθεὶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς χεῖρας λέγει «λάβε τὴν ἐμπιστευομένην σοι ἐξουσίαν τοῦ ἐκπληροῦν τὸ ἔργον τοῦ Διακόνου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγ. Πνεύματος. Ἀμήν», εἶτα ἐγχειρίζει αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος τὴν Καινὴν Διαθήκην λέγων «λάβε τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀναγινώσκειν τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κηρύττειν αὐτὸ ἂν σοι δοθῇ ἄδεια παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου. Ἀμήν».

Ὁ δὲ εἰς ἱερέα προχειριζόμενος προσάγεται τῷ ἐπισκόπῳ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ὑπὸ τοῦ ἀρχidiaκόνου (σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ τοῦ ἀρχidiaκόνου τελεῖ πάντοτε ὁ ἱερεὺς) ἵνα καταταχθῇ εἰς τὴν **τάξιν τῆς ἱερωσύνης**. Ὁ ἐπίσκοπος ἐρωτᾷ τὸν λαὸν μὴ τι γινώσκῃ κώλυμά τι «**ὅτι ὁ δὲν πρέπει (οὗτος) νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν ἱεράν ταύτην διακονίαν**». Μηδενὸς δὲ προβαλλομένου ὁ ἐπίσκοπος δεόμενος τοῦ Θεοῦ «ὅπως καταπέμψῃ ἐπ' αὐτὸν τὴν χάριν» αὐτοῦ, «ἵνα προσηκόντως ἐκπληροῖ τὸ νῦν μεταδιδόμενον αὐτῷ ἔργον», μετὰ παραινέσιν περὶ τῶν υποχρεώσεων τῆς ἱερωσύνης, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἀπευθύνει πᾶσι τοῖς εἰς ἱερωσύνην προχειριζομένοις (σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ πλείους τοῦ ἐνὸς διάκονοι καὶ ἱερεῖς δύνανται παρ' Ἀγγλοῖς νὰ χειροτονηθῶσι συγχρόνως) διαφόρους ἐρωτήσεις περὶ τῆς κλήσεως, τῆς εὐσυνειδήτου πληρώσεως τῶν ἀνατεθειμένων αὐτοῖς καθηκόντων, ὧν ἡ πρώτη ἔχει ὧδε: «**Στοχάζεσθε ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν ὅτι ἀληθῶς ἐκλήθητε**

(that you be truly called) κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν τάξιν (order) καὶ τὸ ἀξίωμα (Ministry) τῆς ἱερωσύνης». Εἶνε δὲ αἱ ἐρωτήσεις αὗται τοσούτῳ μᾶλλον ἀξίαι ἀναγραφῆς, ὅσῳ ἐξαίρουσι καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἀναδεικνύουσι κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ A. Lowndes¹⁵ τὰ καθήκοντα καὶ τὸ ἔργον τῆς ἱερωσύνης, περὶ οὗ Λέων ὁ ΙΓ' ἐν τῇ μνημονευθείσῃ βούλλᾳ ἀπεφώνησε ὅτι ὑποτιμᾶται ἐν ταῖς εὐχαῖς τοῦ Ἀγγλικοῦ χειροτονικοῦ, διότι «βεβουλευμένως ἀφηρέθη ἐξ αὐτῶν πᾶν ὅ,τι καταφανῶς δηλοῖ ἐν τῇ καθολικῇ τάξει τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἱερωσύνης». Εἶτα εὐχαριστεῖ τὸν παντοδύναμον Θεὸν λέγων: «Ἀποδίδομέν σοι ἐνθέρμους εὐχαριστίας διὰ τὰς τηλικαύτας εὐεργεσίας τῆς αἰωνίου σου ἀγαθότητος, καὶ διότι νῦν δόκῃσας νὰ καλέσῃς τοὺς δούλους σου τούτους τοὺς ἐνθάδε παρισταμένους εἰς τὸ αὐτὸ λειτουργήμα (office) καὶ τὸ ὑπουργήμα (ministry) τὸ συσταθὲν πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους». Μετὰ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος ἐπιτίθησιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐνὸς ἐκάστου τῶν χειροτονηθησομένων τὰς χεῖρας συνεπιτιθέντων καὶ τῶν συλλειτουργῶν ἱερέων, λέγων «**Λάβε Πνεῦμα Ἅγιον εἰς τὸ ὑπουργήμα (office) καὶ τὸ ἔργον (work) ἱερέως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἅτινα νῦν ἐμπιστεύονται σοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἡμῶν**. Ἄν τινων τὰς ἁμαρτίας ἀφῇς, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων τὰς ἁμαρτίας κρατῇς, κεκρατῇνται. Καὶ γίνου πιστὸς οἰκονόμος τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ μυστηρίων· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν». Κατὰ δὲ τὴν παράδοσιν τῶν Γραφῶν «**Λάβε τὴν ἐξουσίαν τοῦ κηρύττειν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ τελεῖν τὰ ἅγια μυστήρια ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου ἂν εἰς τοῦτο ταχθῇς νομίμως**».

Ὁ δὲ εἰς ἐπίσκοπον προχειριζόμενος προσάγεται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ μετὰ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ὅστις ἐπικαλεῖται πρῶτον τὰς δεήσεις τῆς κοινότητος ὑπὲρ τοῦ ὑποψηφίου τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος κληθέντος «κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ». Εἶτα ἀναγινώσκειται ἡ αὐτὴ καὶ ἐν τῇ προχειρίσει διακόνου καὶ ἱερέων συνα-

πολυειδεῖς ἀποχρώσεις καὶ δὴ ἡ τοῦ ἄκρου καλθινισμοῦ (Low church), τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας τὴν δυναμένην νὰ προσεγγίσῃ ἡμῖν, περιορίζομεν εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1833 μορφωθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν μερίδα τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς μελῶν Ἀγγλοκαθολικὴν ἐκκλησίαν, ὑπὸ δὲ τῶν ἀντιπάλων αὐτῆς Ἄνω Ἐκκλησίαν ἢ τελεστικὴν (High church, Ritualisten). Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἔδραν ἔχουσα τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ὁξωνίας ἐνθουσιᾷ ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀντέχεται τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἐν τε τῇ ἱερωσύνῃ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ κηρύττουσα μὲν ὡς δόγμα πίστεως τὴν ἐπισκοπικὴν διαδοχὴν, ὑπολαμβάνουσα δὲ τὰ 39 ἄρθρα ὡς δυνάμενα νὰ ἐρμηνευθῶσι κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας (πρβλ. τὸ Eirenikon τοῦ Rusey).

15. Vindikation Τόμ. Ι σελ. 176.

πὴν παραλλάσσοις ἐν τινι μόνον σημείῳ, καὶ ἐπιφέρεται ἡ εὐχὴ «παντοδύναμε Θεὸς ὁ χορηγὸς πάντων τῶν ἀγαθῶν ὁ διὰ τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος διαφόρους τάξεις λειτουργῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συστασάμενος· αὐτὸς ἐπιδε οἰκτιρμόνως ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον τὸν τανῦν κληθέντα εἰς τὸ ἔργον (Work) καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου εἰς πλήρωσιν αὐτοῦ κτλ.» Εἶτα ἀνακρίνων τὴν κλῆσιν αὐτοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὴν ὁμολογίαν ὅτι ἀποδέχεται τὰς Γραφὰς ὡς περιεχοῦσας πᾶσαν τὴν διδασκαλίαν τὴν ἀναγκαίαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ὅτι κατὰ τὰς Γραφὰς διδάσκων τὸ πλήρωμα θὰ ζῇ σωφρόνως, ὦν τύπος καὶ ὑπόδειγμα τῶν πιστῶν ἐν πᾶσι, παιδεύων τοὺς χωλαίνοντας «κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ διδομένην ἐξουσίαν». Ὁ ἀρχιεπίσκοπος εὐχεται τῷ Θεῷ, ὅπως χάριση τῷ ὑποψηφίῳ ἰσχὺν καὶ δύναμιν πρὸς τὸ πληρῶσαι τὰς ἐπαγγελίας ταύτας, μετὰ δὲ τὸν ὕμνον αἰλθὲ Πνεῦμα Ἅγιον...» καὶ δέξιν πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως χορηγήσῃ τὴν χάριν αὐτοῦ τῷ ὑποψηφίῳ, ἐπιτίθῃσι τὰς χεῖρας μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ἐπὶ τοῦ ὑποψηφίου γονυκλιτοῦντος, λέγων «λάβε Πνεῦμα Ἅγιον εἰς τὸ ὑπουργεῖν καὶ τὸ ἔργον ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἅτινα νῦν ἐμπιστεύονται σοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἡμῶν· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν. Καὶ μέμνησο ἀναζωπυρεῖν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν διδομένην σοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως ταύτης τῶν χειρῶν ἡμῶν· διότι δὲν ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἡμῶν πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμειος, καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ». Εἶτα ἐγχειρίζει αὐτῷ τὴν ἁγίαν Γραφὴν παραινῶν ὅπως, προσέχων ἑαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἢ ποιμὴν τοῦ ποιμνίου καὶ οὐχὶ λύκος, μεθ' ὃ κοινωνεῖ τῆς θείας εὐχαριστίας μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν παρόντων. Πρὸ δὲ τῆς ἀπολύσεως ἀναγινώσκεται εὐχὴ ἐξαιτουμένη τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ νεωστὶ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου¹⁶.

(ἐπεταὶ συνέχεις)

Χρῆστος Ἀνδροῦτσος

Ἐν τῇ διητριβῇ τοῦ κ. Ἀνδροῦτσου ἐγένοντο πρὸς ἑκάστην τινὰ οἷα ἀκριβολόγον ἀντὶ ἀκριβοῦς λόγον, Μαδδαλιανούς ἀντὶ Μαδδαλιανούς, «τινῶν μὴ

16. ὅρ. τὴν ἱερουργίαν ἐν παντὶ Common Prayer πρὸς Lowndes I, 215 ἐξ.

ἀποδεχομένων» ἀντὶ «τινῶν μὲν ἀποδεχομένων» (σελ. 573) ὁ δὲ τίτλος ὁ τῷ 1853 ἐκδοθεὶς τῆς ἀποστολικῆς διαταγῆς ἐγρήρη κατὰ λῆθους, ἀντὶ ὃ δὲ Ulgen ὁ τῷ 1853 ἐκδοὺς τὰς Ἀποστολικὰς διαταγὰς κτλ. Πάντα ταῦτα καὶ εἴ τινα ἕτερα διορθωθήσονται ἐν τῷ ἰδίῳ τεύχει εἰς ὃ ἀνατυπωθήσεται ἐν τέλει ἡ πραγματεία αὕτη.

ΣΧΕΣΙΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ*

Ἄλλ' ἂν ὁ λόγος (φυσικὴ ἔννοια καὶ κοινὸς νοῦς) ὡς ἡ κυρία αἰτία ἐν τῇ εὐρέσει τῆς ἀληθείας, καὶ τὰ συμβεβηκότα (περίπτωσις καὶ συντυχία) ὡς δευτερεύοντα, πηγὴν καὶ αἰτίαν ἔχουσι τὸν Θεόν, τίνος ἕνεκα οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐφικνοῦντο τῆς ἀληθείας κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον; Πόθεν ἡ πληθὺς καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ἱκανοτήτων ἐν τε τοῖς ἀτόμοις καὶ τοῖς ἔθνεσι κατὰ τε τὸ εἶδος καὶ τὴν ἔντασιν; Μὴ ἄρα γε πρωτοπολήτης εἶνε ὁ Θεός, καὶ δὲν ἀπονέμει εἰς πάντας τὰ ἀγαθὰ κατὰ δίκαιον μέτρον; Ὁ Κλήμης τιθέμενος τὸ ζήτημα τοῦτο¹, συντόμως ὑπερασπίζεται τὴν ἴσιν πρὸ πάντας πάντοτε καὶ πανταχοῦ εὐποιάν τοῦ Θεοῦ· τὴν δὲ ἐν τόποις καὶ χρόνοις, ἔθνεσι καὶ ἀτόμοις, πρκατηρουμένην διαφορὰν τῶν διευθύνσεων καὶ βαθμῶν τῆς προσόδου εἰς τὸ ἐπιδιωκόμενον ἔργον ἐξαρτᾷ τελείως ἐκ τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς τε καὶ ἀσχίσεως τῶν αὐτεξουσίων ὄντων, εἰς ἃ ὁ Θεὸς κατ' ἀξίαν παρέχει τὰς δωρεάς, οἷον ἐπιβραβεύων τοὺς ὑπ' αὐτῶν καταβαλλομένους ἀγῶνας. «Οὐ χρόνῳ, λέγει, τὸ ἀπροσώπητον τοῦ Θεοῦ... οὐδὲ περιορίζεται τόποις ἢ ἀνθρώποις τισί· οὐδὲ γὰρ μερικὴ ἢ εὐποιία αὐτοῦ», (VI, VIII 285). Ἄλλ' «ἀτίδιος αὕτη τυγχάνει καὶ εἰς πάντας ἐξ ἀρχῆς ἀνάρχου ἰσὴ ἀτεχνῶς ἢ φυσικῇ δικαιοσύνῃ, κατ' ἀξίαν ἐκάστου γένους γενομένη οὐκ ἀρξάμενη ποτέ... Μεταλαμβάνει δὲ τῆς εὐποιίας ἐκαστος ἡμῶν πρὸς ὃ βούλεται· ἐπεὶ, τὴν διαφορὰν τῆς ἐκλογῆς, ἀξίας γενομένης ψυχῆς αἵρεσις τε καὶ συνάσκησις πεποιήκε» (V, XIY 205). «Λαμβάνουσι ἐξ (οἱ σοφοὶ τῇ διανοίᾳ) πνεῦμα αἰσθήσεως παρὰ τῆς κυριωτάτης σοφίας διττὸν, ἐπιτηδείους σφᾶς αὐτοὺς παραστήσαντες· οἱ μὲν γὰρ τὰς βαρυνούσους

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 405—407 τοῦ KB' τόμου.

1. Ἐν τῷ ἐξετασθέντι προηγουμένως χωρίῳ, ἔνθα λέγει «τίς κατὰ τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν δικαιοσύνη, σκοπήσωμεν».

μετιόντες τέχνας τοῦ περὶ τὰς αἰσθήσεις ἀπο-
λαύουσι περιττοῦ· ἀκρῆς μὲν ὁ κοινῶς λεγόμενος
μουσικός, ἀφῆς δὲ ὁ πλαστικός, καὶ φωνῆς ὁ ὠδικός,
ὁ τφρήσεως ὁ μυρεψικός, ὁ φεως ὁ τῶν ἐν ταῖς σφρα-
γῖσι ἐντυπωμάτων τορευτικός, οἱ δὲ ἅμψι τὴν παι-
δειαν διατρίβοντες τὴν συναίσθησαν χορη-
γοῦνται, καθ' ἣν τῶν μέτρων οἱ ποιηταί, καὶ τῶν
λέξεων οἱ σοφισταί, καὶ τῶν συλλογισμῶν οἱ δια-
λεκτικοί, καὶ οἱ φιλόσοφοι τῆς κατ' αὐτοὺς
θεωρίας ἀντιλαμβάνονται» (Στρ. I, IV, 717).
Ὁ βελθὸς λοιπὸν τῆς ἐπιτηδεύσεως τῆς ὑπὸ τοῦ
θεοῦ δωρουμένης εἰς τοὺς ἐκ προαιρέσεως ἐπὶ τι
τραπέντας καὶ ἀσκηθέντας εἰς αὐτὸ τυγχάνει δι-
πλάσιος τοῦ τῶν ἰδιωτῶν. Ἐκεῖνοι εὐχερέστερον
ἀντιλαμβάνονται καὶ ἀσφαλέστερον εὐρίσκουσι τὸ
ἀληθές εἴτε περὶ τὰς τέχνας² εἴτε καὶ τὴν φιλοσο-
φίαν, διότι «εὐρετικὸν καὶ ἐπινοητικὸν ἢ συναίσθη-
σις, ἐπιβάλλειν πιθανῶς ἀναπειθούσα· συναύξει δὲ
τὴν ἐπιβολὴν ἢ εἰς ἐπιστήμην συνάττησις (I, IV,
717). Ἄρα οἱ φιλόσοφοι, οἱ εἰς τὴν οἰκίαν συ-
ναίσθησιν πνεύματι αἰσθητικῶς συνασκηθέντες³,
ἐπὶ μὴ μέρος τῆς φιλοσοφίας ἀλλὰ τὴν αὐτοτε-
λῶς φιλοσοφίαν πολυπραγμονῶσι, φιλαληθῶς
τε καὶ ἀτύφως προσμαρτυροῦντες τῇ ἀληθείᾳ,
καὶ παρὰ τοῖς ἑτεροδόξοις, ἐπὶ τῶν καλῶς εἰρημέ-
νων, προκόπτουσιν εἰς σύρειν, κατὰ τὴν θεῖαν
διοίκησιν, τὴν ἄρρητον ἀγαθότητα, ἐκάστοτε εἰς τὸ
ἄμεινον προταγομένην τὴν τῶν ὄντων φύσιν (βιβλ.
VI, XVII, 385).

Νόμος, ὃν πρῶτος Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαν-
τίνος εἰς τὴν φιλοσοφίαν εἰσηγήσατο, ὁ δὲ Πλάτων
ἐκθύμως ἀπεδέξατο ὕστερον, καταστητάμενος τοῦ-
τον κέντρον τοῦ γνωσιολογικοῦ αὐτοῦ συστήματος,
μετοχετεύεται διὰ τοῦ Κλήμεντος εἰς τὴν χριστιαν-
ικὴν φιλοσοφίαν πρὸς ἐξήγησιν καθόλου τῆς γνῶ-
σεως, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐτος δὲ λέγει, ὅτι «τὸ
ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ θεωρεῖται» (Στρ. V, 28).

2. Ἡ φρόνησις διατείνει οὐκ ἐπὶ τὰς τέχνας μόνον ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν (VI, 388). Πολλὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ καὶ
διὰ τινος λογισμοῦ ἀνθρωπίνου λαμβάνει τὴν γένεσιν, θεόθεν
τὴν ἐναυσιν εἰληφότα (VI, XVII, 389).

3. Ἡ οἰκία τῶν φιλοσόφων συνείσθησις ἦν «πνεύματι
αἰσθητικῶς συνασκούσι τυγχάνει ἢ ἀντίληψις τῶν νοητῶν». Τὸ
πνεῦμα τῆς αἰσθήσεως ταυτίζεται ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος μετὰ
τῆς φρονήσεως· ἢ δὲ φρόνησις «ὅταν ἐπιβάλλῃ τοὺς πρῶτους
αἰτίους, νόησις καλεῖται» (VI, 388). Ἄρα συναίσθησις πνεύ-
ματι αἰσθητικῶς συνασκηθεῖσα τυγχάνει ἢ περὶ τὴν ἀντίληψιν
τῶν πρῶτων αἰτίων κτηθεῖσα ἐπιτηδεύσεως ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου
νοῦ διὰ τῆς ἀσκήσεως.

Ἀπὸ τῆς γενικῆς ταύτης ἀρχῆς ὁρμώμενος ὁ
Κλήμης νομίζει ὅτι ἡ φιλοσοφοῦσα διάνοια ἐμ-
βλέπουσα ἐν τῇ ὁμοιότητι τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐκδη-
λουμένης θαυμασίας τάξεως καὶ ἀρμονίας καὶ τῆς
ἐν ἡμῖν τὴν συγγένειαν τῶν ταῦτα ἐπαγουσῶν ду-
νάμεων, ἀναγκαίως ἐκ τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὅς-
τις τυγχάνει ἢ ἐν αὐτῷ διέπουσα, διατάττουσα καὶ
ἐνεργοῦσα δύναμις, ἀνάγεται κατὰ τὸ δυνατόν εἰς
τὴν ἰδέαν ὑπάρξεως ὁμοίας ἀλλ' ὑπερόχου δυνά-
μειος ἐκτὸς ἡμῶν κειμένης, διακοσμούσης τὸ σύμ-
παν καὶ οὗτης ἀρχῆς τῆς ἐν ἡμῖν ἐκφαινομένης
τοιαύτης. Κατ' ἐμφασιν ἀληθείας, λέγει, θέλουσιν
εἰρησθαι τινὰ τοῖς φιλοσόφοις. Ὁ μὲν οὖν θεσπέ-
σιος ἐφ' ἡμῶν γράφει: «Βλέπομεν γὰρ νῦν ὡς δι'
ἐσόπτρου, κατ' ἀνάγκασιν ἐπ' αὐτοῦ ἑαυτοὺς γι-
νώσκοντες, καὶ τοῦ ἐν ἡμῖν θεοῦ τὸ ποιητικὸν αἰ-
τιον ὡς οἶον τε συνθεωροῦντες (ἴδε κεφ. XIX, 809).
Θεοῦ ἔμφασις ἦν παρὰ πᾶσι τοῖς εὖ φρονούσι πάν-
τοτε φυσικῇ, καὶ τῆς αἰδέου κατὰ θεῖαν πρόνοιαν
εὐεργεσίας ἀντελαμβάνοντο οἱ πλεῖστοι οἱ καὶ μὴ
τέλεον ἀπηρυθριακότες πρὸς τὴν ἀλήθειαν (V, XIII,
128, V, 198).

Ἡ διὰ τοιαύτης ὁμοῦς ὁδοῦ θεογνωσία τυγ-
χάνει ἀτελής, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς
θείας ἀποκαλύψεως διδασκομένην· ὁ δὲ ἡμέτερος
συγγραφεὺς συγκρίνει αὐτὴν πρὸς τὰς σκιὰς καὶ
εἰκόνας τῶν ἐν τοῖς ὕδασι τοῖς κατόπτροις καὶ κα-
θόλου τοῖς διαφανέσι σώμασιν ἀντανακλωμένην
(I, XVIII, 812).⁴

Ἐνῶ δηλονότι ὁ νοῦς, ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς
θείας διδασκαλίας ἐδηγούμενος, διορθῶ σαφέστερον
τὰ πνευματικὰ καὶ τὸν Θεόν, (V, 112), τουναντίον,
ἐξ ἑαυτοῦ φυσικῶς οὗτος ὁρμώμενος καὶ τὴν λογι-
κὴν αἰτίαν τοῦ σύμπαντος ἀνερευνῶν, περιεργαζό-
μενος ἐμβλέπει καὶ κκταλαμβάνει ἐν τῇ σκιᾷ τρό-
πον τινὰ τὸν Θεόν καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τὸν τεχνίτην.
Ὁ Φίλων παραδέχεται ἀμφότερα τὰ εἶδη ταῦτα
τῆς θεογνωσίας, ἀναγνωρίζων μάλιστα πολὺ τε-
λειότεραν τὴν ἐκ τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἀπορ-
ρέουσιν. Ἀλλ' ἐνῶ ὁ Κλήμης θεοδώρητον γνῶσιν
καλεῖ τὴν γνῶσιν, τὴν ἐκ τῆς λογικῆς ἐξετάσεως
τοῦ περιεχομένου τῆς θετικῆς διδασκαλίας τοῦ Κυ-

4. Κατ' ἐμφασιν καὶ διάφασιν οἱ ἀκριβῶς παρ' Ἑλλήσι
φιλοσοφῆσαντες διορθῶσι τὸν Θεόν· τοιαῦται γὰρ αἱ κατ' ἀδυ-
ναμίαν φαντασίαι ἀληθῶς. Ὡς φαν-ασία καθορᾶται ἐν τοῖς
ὑδασι, ὁρῶμεν καὶ τὰ διὰ τῶν διαφανῶν καὶ διαυγῶν σωμάτων
(I, XVIII, 812).

ρίου περί Θεοῦ, ἐκλάμπουνταν⁵, ὁ Φίλων τοιοῦτον νοεῖ τὴν «οὐκ ἀκαθάρμενον ἀπὸ τῶν παθῶν νοῦ, ἅμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ Θεοῦ», καθ' ἣν οὐχὶ ἀπὸ τῶν γεγονότων γνωρίζομεν τὸ αἶτιον, «ὥς ἂν ἀπὸ τῆς σκιᾶς τὸ μένον», ἀλλὰ τὸ γεννητὸν ὑπερκύψαντες ἔμφαντι ἐναργῇ τοῦ ἀγεννήτου λαμβάνομεν, ὥστε ἀπ' αὐτοῦ αὐτὸν τε τὸν λόγον καταλαμβάνομεν καὶ τὴν σκίαν αὐτοῦ εἰς τὸν αἰσθητὸν κόσμον (II, Ἀλληγ. νόμων 79, Α).

Ἄλλ' ἡ διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς φύσεως θεογνωσία, εἰς ἣν ἀφίχθησαν οἱ εὖ φρονούντες τῶν παρ' Ἑλλήσι φιλοσοφησάντων μαρτυρεῖ, κατὰ Κλήμεντα, ὅτι «ἦν τις ἔμψυτος εἰς τὴν ἀόρατον ἀνθρώποις ἀρχαία κοινωνία, ἀγνοία μὲν ἐσκοτισμένη, ἄφρων δὲ διεκθροώσκουσα τοῦ σκότους καὶ ἀνακλύμπουσα» (Προτ. 98). Τὴν αἰρνίδιον δὲ ταύτην ἔλλειψιν τῆς ἰδέας τοῦ Θεοῦ πάλιν εἰς τὰ ὅμματα τῆς διανοίας ὁ Κλήμης χαρακτηρίζει ὡς ἀνάμνησιν τοῦ ἡδὴ ἀμυρωθέντος καὶ λησμονηθέντος (VI, VIII, 385)⁶, τὸ δὲ αἶτιον τῆς λήθης καὶ ἀγνοίας ταύτης τοῦ Θεοῦ, φαίνεται ὅτι ἐμβλέπει ἐν τῇ πτώσει τῶν πρωτοπλάστων, ἥ: ἕνεκα τὰ ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἀναφυέντα πάθη, «ἐξ ἑθνεῶν δὲ αὐξήσαντα καὶ κακῆς τροφῆς, ἐπισκίασαν τὸν λογισμὸν (III, 1193), δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἀντελαμβάνετο τοῦ Θεοῦ (V, 198), καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἀπὸ φορέως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ δοῦλον τῶν ψυχρότερων παθῶν (II, 1160).⁷ Εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ γνωστικοῦ τῆς ψυχῆς διαστροφὴν θεὸν νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ διαφορά τῶν τε προαιρέσεων καὶ ἀκλήτειων ἢ πικρατηρουμένη κατὰ ἐποχὰς ἐν τε τοῖς ἀτόμοις καὶ τοῖς ἔθνεσι, τὸ ἀγα-

θὸν ἢ κακὸν τῆς φύσεως καὶ τάσεως περὶ τε τὴν ζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἐπινόησιν μέσων πρὸς πληρωσιν ἀγαθῶν ἢ καὶ πολλαχὺς κακοβούλων σχεδίων (VI, 385). Διότι, ὡς γνωστὸν, ἕνεκα τοῦ νόμου τῆς φυσικῆς δικαιοσύνης, καθ' ἣν ἡ ἐπιτηδεύουσα εἰς τι ἀναπτύσσεται διὰ τῆς ἀσκήσεως, πολλὰ τῶν προτερημάτων τυγχάνουσι κοινὰ εἰς τε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ πονηροὺς· ἀλλ' ἐνῶ τὰ τῶν δευτέρων συντελοῦσιν εἰς τὴν βλάβην τῶν ἀνθρώπων, τὰ τῶν ἀγαθῶν μόνον γίνονται ὠφέλιμα, καὶ πρὸς χάριν αὐτῶν μόνον ἐδημιουργήσεν ὁ Θεός⁸. Τούτου λοιπὸν ἕνεκα ἡ θεία πρόνοια «**συλλαμβάνει καὶ προδεχεστέρα τιμὰ ἐπισκοπῇ**» τοὺς ἀγαθοὺς καὶ σπουδαίους ἐπιδρωσά ἐπ' αὐτῶν εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως διὰ τῶν λειτουργικῶν πνευμάτων, ὡς ἐν τοῖς ἀγαθοῖς μόνον πραγματουμένου ὄντως τοῦ σκοποῦ τῆς παρεχομένης θείας δωρεᾶς. «Κοινὰ μὲν, λέγει ὁ Κλήμης, τῶν ἀγαθῶν τε ἐστὶ καὶ τῶν κακῶν πολλὰ τῶν προτερημάτων· γίνεται δ' ὅμως ὠφέλιμα τοῖς ἀγαθοῖς τε καὶ σπουδαίοις· πρὸς γὰρ τῶν ἀγαθῶν χρῆσιν ἀνδρῶν ἢ τῶν θεοδωρήτων δύναμις πέφυκε . . . αἱ τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων ἐπινόαι κατ' ἐπίνοιαν Θεῖαν γίνονται, διατιθεμένης πῶς τῆς ψυχῆς καὶ διαδιδόμενου τοῦ Θεοῦ θελήματος εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ψυχὰς, τῶν ἐν μέρει Θεῶν λειτουργῶν **συλλαμβανομένων** εἰς τὰς τοιαύτας διακονίας⁹ . . . Ὁ γοῦν ποιμὴν τῶν καθ' ἕκαστον κηδεταὶ προβάτων, καὶ μάλιστα τούτοις σύνεστι προτεχέστερα ἢ ἐπισκοπῇ, ὅσοι **διαπρεπεῖς τῆς φύσεως καὶ δυνατοὶ τὰ πλήθη συνοφελεῖν ὑπάρχουσιν**. Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἡγεμονικοὶ καὶ παιδευτικοὶ, δι' ὧν ἡ ἐνέργεια τῆς προνοίας ἀριδὴλως δείκνυται, ὁπηνίκα ἂν ἡ διὰ παιδείας ἢ δι' ἀρχῆς τινὸς καὶ διοικήσεως εὖ ποιεῖν ἐθέλει τοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεός· δι' ὃ καὶ **συγκινεῖ τοὺς ἐπιτηδεύουσιν** εἰς ὠφέλιμον ἐξεργασίαν τῶν πρὸς ἀρετὴν τε καὶ εἰρήνην καὶ εἰς εὐποιάν συντείνόντων» (VI, XVII, 389). Ὁ Κλήμης ἐκτιθέμε-

5. Τοῖς αἰτοῦσι τὰς πεύσεις, κατὰ τὰς Γραφὰς, ἐφ' ὃ βαίνουσι, ἐκ Θεοῦ γίνεται ἡ γνώσις τῆς θεοδωρήτου γνώσεως καταληπτικῶς διὰ τῆς λογικῆς ὄντως ἐκλαμπύσεως ζητήσεως (VIII, 560. VII, 364). Ὁ ὅρος «καταληπτικός» ἀντίκειται τῷ ὄρω «στοχαστικός» ὅστις δηλοῖ τὴν διὰ τοῦ λόγου «ἐξ εἰκότων καὶ παρατηρήσεως» (ὡς πού ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς λέγει) εὐστοχὸν τῇ ἀληθείᾳ ἐπιβαλὼν (I 817). Τυχάνει δὲ ὁ μὲν πρῶτος τῆς Στωϊκῆς γνωσιολογίας ὅρος· ὁ δὲ δεύτερος ἀπαντᾶται παρ' Ἀριστοτέλει.

6. Ὁ Λαβιδ λέγει ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς ἄδην πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐπιλανθάνόμενα τοῦ Θεοῦ. Ἐπιλανθάνονται οὗ πρότερον ἐμμένοντο, καὶ ὅν πρὶν ἢ ἐκλαθῆσαι ἐγίνωσκον, τοῦτον παραπέμπονται. Ἦν ἄρα εἰδῆσ' τις ἁμαρτὰ καὶ παρὰ τοῖς ἔθνεσι (Στρ. VI, VIII, 285).

7. Αἱ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν ἀναδόσεις, καχεξίαν προστρέβονται τῇ ψυχῇ κατασκεδανύσαι τὰ εἶδωλα τῆς ἡδονῆς ἐπίπροσθεν τῆς ψυχῆς. Ἐπισκοτοῦσι γοῦν τῷ φωτὶ τῷ νοερῷ, ἐπειδὴν κρατῇ τῶν ἐπιθυμιῶν βασιλεύς τὸ ἡγεμονικόν (VI, XVI, 300).

8. Ἡ γὰρ οὐχὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν χάριν καὶ εἰς τὴν κτῆσιν καὶ ὠφέλειαν μᾶλλον δὲ σωτηρίαν πάντα γέγονε; (468).

9. Ὁ Φίλων συμφωνῶν τελείως τῷ Κλήμεντι ἐντὶ σκοπῷ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρεχομένων τοῖς ἀνθρώποις προτερημάτων (I Νόμων ἀλληγ. 48 εἰς II, 76—77) ἐξηγεῖ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς παροχῆς τῶν θεῶν δωρεῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς κακοὺς. Κατ' αὐτὸν τοῦτο γίνεται τὸ μὲν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ ὅπως καταστήσῃ ἀναπολογήτους τοὺς ἁμαρτάνοντας διὰ τὴν κατάχρησιν τῆς ἐπ' ἀγαθῷ δωθείσης αὐτοῖς θείας δωρεᾶς (I Ἀλληγ. νόμων 45 θ—ε).

νος περαιτέρω τὸν τρόπον, δι' οὗ ἡ θεία πρόνοια κατὰ τὴν ζήτησιν τῆς ἀληθείας ἐπενεργεῖ ἐφ' ἡμᾶς, ἐπισφραγίζει τὰ λεγθέντα διὰ τῆς ἐπομένης ἀνακεφαλαιώσεως· «Συνελόντι φᾶναι, πᾶσα ὠφέλεια βιωτική, κατὰ μὲν τὸν ἀπωτάτω λόγον, ἀπὸ τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ, τοῦ πάντων ἐξηγουμένου Πατρὸς, δι' Υἱοῦ ἐπιτελεῖται· κατὰ δὲ τὸ προσεχές, ὑπὸ τῶν προσεχῶν ἐκάστοις κατὰ τὴν τοῦ προδεχοῦς τῷ πρώτῳ αἰτίῳ Κυρίου ἐπίταξιν τε καὶ πρόσταξιν (VI, XVII 393).

Ἐκ τῶν λεγθέντων ἐξάγεται ὅτι τὸ περὶ ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας καὶ πάσης βιωτικῆς ὠφελείας ζήτημα σχετίζεται μετὰ τῆς περὶ Λόγου διδασκαλίας τοῦ Κλήμεντος καὶ λύεται τέλεον συμφώνως πρὸς ταύτην. Ὁ Λόγος, κατὰ Κλήμεντα, ἀποτελεῖ τὸ συνδετικὸν σημεῖον Θεοῦ καὶ κόσμου· βυθίζεται μὲν οὗτος, ὡς οὐσία, ἐν τῷ ὑπερκosμῷ Θεῷ Πατρὶ παριστάμενος ὡς ἔννοια καὶ εἰκὼν καὶ δόξα, δύναμις αὐτοῦ, διαπερᾶ δὲ πᾶν γεννητὸν διὰ τῆς ἐαυτοῦ δυνάμεως, ἐξερχόμενος ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀναχρόμενος εἰς τὴν φύσιν, παρέχων οὕτω τῷ μὲν φυσικῷ κόσμῳ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀρμονίαν, τῷ δὲ ζωτικῷ καὶ λογικῷ τὴν ζωὴν καὶ τὸν λόγον, δι' οὗ ἀναγνωρίζεται ἡ ἀλήθεια.

(ἔπεται συνέχεια)

Θεόδωρος Εὐστρατιάδης.

ΠΙΝΑΞ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ*

1454—1489 **Ματθαῖος Καμαριώτης** ὁ βυζάντιος, ὁ καὶ μέγας ρήτωρ τῆς Μ. Ἐκκλησίας· διδάσας καὶ ἀπὸ τοῦ 1435 καὶ ἐξῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δημοσίᾳ¹

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 562—564 τοῦ ΚΒ' τόμου.

1. Ὁ κατάλογος οὗτος συμπληροῦ τὸν ἐν ἀρχῇ τῶν «Χρονικῶν τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας» πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἐκδοθέντα καίπερ ἄλυτον καταλείπων χρονολογικὴν τινὰ ἀπορίαν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν σχολάρχων χρονικῆς τινὸς περιόδου, ἣ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ὑπηρεσίας ἀρχιδιδασκάλου τινός. Φαίνεται ὅτι ἡ ὑπαρξὶς δύο τμημάτων, τοῦ ἐπιστημονικοῦ (τοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ) καὶ τοῦ γραμματικοῦ φέρει σύγχυσιν εἰς διάκρισιν τοῦ σχολάρχου, διότι συγχρόνως ἀναφέρονται πλείονες τοῦ ἐνός· ἐντεῦθεν ἡ ἐν τῷ παρόντι πίνακι διάκρισις σχολάρχου τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ τμήματος. Εἰδήσεις βιογραφικὰς περὶ σχολάρχων τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας ἔχρινα περιττὰς ἐνταῦθα, παραπέμπων εἰς τὰ «Χρονικά». ἂν δ' ἐν ὑποσημειώσεσι φέρωται τινες εἰδήσεις ὀλιγόστιχοι, τούτο γίνεται σήμερον περὶ ἐκείνων, ὧν ἐν τοῖς «Χρονικοῖς» ἐποιήσάμην ἀτελῆ μνείαν. Τῷ 1883 ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείᾳ» πίναξ σχολάρχων οὐκ ἐξεδόθη.

1489—; **Δημήτριος Καστρινός**, ὅστις συνιστᾶται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Συμεὼν ὡς ἀρχων (ἔχων ὀφφίκιον δηλαδὴ τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς) καὶ διδάσκαλος, οἷος ἦν καὶ ὁ σύγχρονος αὐτῷ **Ἰωάννης Δοκιανός**²

1500—; . . . **Μανουὴλ Κορίνθιος** ὁ Μ. ρήτωρ, συνδιδάσκων τῷ Καμαριώτῃ πιθανῶς ἀπὸ τοῦ 1484

1513—1551 **Θεοφάνης Ἐλεαβοῦλκος** ὁ Νοταρᾶς, ὁ ἐκ Βερροίας, Μ. ρήτωρ

1555—1580 **Ἰωάννης Ζυγομαλάς** ὁ ἐκ Ναυπλίου, Μ. ρήτωρ καὶ μετὰ ταῦτα ἐρμηνευτῆς τῶν θείων Γραφῶν

1580—1600; **Θεοδόσιος Ζυγομαλάς** ὁ υἱὸς αὐτοῦ, πρωτονοτάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, συνδιδάσκων προηγουμένως τῷ πατρὶ

1604—1607; **Φραγκῖδκος Κόκκος**, ὁ ἐκ Νάξου, ὁ καὶ διερμηνευτῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας

1621—1623 καὶ 1629—1639 **Θεόφιλος ὁ Κορυδαλλεύς**, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν, φιλόσοφος καὶ ἱατρός, ὁ καὶ Μ. διερμηνευτῆς τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ κατόπιν (14 νοεμβρίου τοῦ 1640 ἄχρι Σεπτεμβρίου 1643) μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης

1639—1641 **Νικηφόρος Κλαροζάνης**³ ὁ ἱερομόναχος, ἐκ Κρήτης, ὁ μετὰ ταῦτα πατριάρχης Ἀλεξανδρείας

1655;—1660; **Ἀναστάσιος Παντοδύναμος**, ἱσως ἐκ Καρπενήσιου, χειροτονηθεὶς τῷ 1671 μητροπολίτης Θεσσαλονίκης⁴

1641—1655; καὶ —1663 **Ἰωάννης Καρυοφύλλης**, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Δέρκων, ὁ Μ. λογοθέτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας

1663—1665 **Γερμανὸς Αἰτωλός**, ὁ κατόπι Νύσσης μητροπολίτης· καθηγεῖτο τῆς σχολῆς τῶν γραμματικῶν βεβαίως

1663—1671 **Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος** ὁ ἐξ ἀπορρήτων, τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος σχολάρχων, βυζάντιος, Μ. διερμηνεύς τῆς

2. Ἐκκλησιαστικά Σύλλεκτα, ὑπὸ Ἐπαμ. Σταματιάδου· ἐν Σάμῳ, 1891, σελ. 24.

3. Κ. Ν. Σάββα Νεολληνική Φιλολογία, σελ. 339.

4. Βίος Εὐγενίου Γλαννούλη, παρὰ Σάββα, Μεσαιων. Βιβλιοθ. Γ', σελ. 456, ἐνθα περὶ Ἀναστασίου Παντοδυνάμου γράφει ὁ Γόρδιος «καὶ δὴ καὶ σχολαρχεῖν αὐτὸν ὁ πατριάρχης ἔταξε τοῦ Πατριαρχείου ἐν τῷ, καὶ οὐδεὶς ἐν τῷ τότε κατὰ τὴν γραμματικὴν καὶ ποιητικὴν παιδείαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνομιζέτο τούτου κρείττων».

- Ἵψηλῆς Πύλης καὶ Μ. λογοθέτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας⁵
- 1671—1682 **Σεβαστὸς Κυμινῆτης**, ὁ ἐκ Τραπεζοῦντος, προστάς πιθανῶς τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος
- 1682—1684 **Γεράσιμος Ἀκαρνάν**, τοῦ τῶν γραμματικῶν
- 1684;— . . . **Σπανδωνῆς** ὁ Μ. χαρτοφύλαξ, βυζάντιος, διευθυντὴς τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος⁶
- 1691—1702 **Γεράσιμος Ἀκαρνάν**, τοῦ τμήματος τῶν γραμματικῶν
- 1702—1704 **Διαμαντῆς Ρύδιος**, ἐξ Ἀριτζίου τῆς Βιθυνίας, τοῦ αὐτοῦ τμήματος
- 1704—1720 **Ἰάκωβος Μάνας Ἀργεῖος**, ὕπατος τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χ. Μ. Ἐκκλησίας, προϊστάμενος τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος
- 1704—1711 **Καλλίνικος Νάξιος**, ιερομόναχος, ὁ κατὰ τὸ 1711 μητροπολίτης Φιλιπποπόλεως, ἀκολούθως (1716) Ἡρακλείας καὶ κατόπιν οἰκουμενικὸς πατριάρχης⁷, προϊστάμενος τοῦ τμήματος τῶν γραμματικῶν
- 1711—1720; **Ἀντώνιος ὁ Βυζάντιος**, τοῦ τῶν γραμματικῶν τμήματος, ἴσως πρὸ τοῦ 1720 καὶ πρὸ τοῦ 1719 ἀποθανών
- 1720;—1726 **Σπανδωνῆς** ὁ Μ. χαρτοφύλαξ, τοῦ τῶν γραμματικῶν
- 1720—1744 **Ἰωάννης Τζανῆς**, ἐκ Λέσβου, ὕπατος τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χ. Μ. Ἐκκλησίας, προϊστάμενος τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος
- 1726—1744 **Δωρόθεος** πρωτοσύγκελλος, ἐκ Λέσβου, τοῦ γραμματικοῦ τμήματος
- 1744—1760; **Δωρόθεος**, ὁ αὐτὸς, τοῦ φιλοσοφικοῦ προστάς τμήματος
- 1744—1748 **Ναθαναὴλ Καλονάρης**, ιερομόναχος, ἐκ Χίου, προστάς τοῦ γραμματικοῦ τμήματος, εἶτα μητροπολίτης Ἀγχιάλου καὶ (1753) Ἐρέσου
- 1748—1752 **Προκόπιος Βυζάντιος**, ιερομόνα-

- χος, ὁ μετὰ ταῦτα (1752) χειροτονηθεὶς Εὐρίππου μητροπολίτης
- 1752—1760 **Νικόλαος Κριτίας**, ἐκκλησιάρχης τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ καπὶ-κεγαγιᾶς τῆς ἡγεμονίας Μολδαυίας
- 1760—1761 **Εὐγένιος Βούλγαρις**, ἀρχιδιάσκαλος, διάκονος καὶ ρεφερενδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὁ μετὰ ταῦτα (1776) ἀρχιεπίσκοπος Σλαβινίου καὶ Χερσῶνος ἐν Ρωσσίᾳ
- 1761—1763 **Γεώργιος Βυζάντιος** (τμήμα φιλοσοφικὸν ἴδιον μετὰ τὸν μέγαν Εὐγένιον οὐχ ὑπῆρχε πιθανῶς)
- 1763—1767 **Ἰωακείμ Πάριος**, ὁ κατόπι (1775) μητροπολίτης Ἀγχιάλου καὶ μετὰ ταῦτα (1794—1806) Κυζίκου
- 1767—1769 **Γεράσιμος μητροπολίτης Βιζύνης**, ὁ ἐκ Κύπρου, ὁ μετὰ ταῦτα (1783) μητροπολίτης Νικομηδείας, εἶτα (1791) Δέρκων καὶ κατόπι (1794—1797) οἰκουμενικὸς πατριάρχης
- 1769—1774 **Χρύσανθος Αἰτωλὸς**, τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος, ιερομόναχος
- 1769—1777 **Ἡλίας ὁ Κύπριος**, τοῦ τμήματος τῶν γραμματικῶν
- 1777—1793 **Σέργιος Μακραιὸς ὁ ἐξ Ἀγρόφων**, τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος (διαλυθέντος τῷ 1790) καὶ τοῦ τῶν γραμματικῶν
- 1793—1795 **Φώτιος ὁ Κύπριος**, ὁ λογοθέτης γενικοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας
- 1795—1798 **Μακάριος**
- 1798—1801 **Σέργιος ὁ Μακραιὸς**, τὸ δεύτερον
- 1801—1803 **Δωρόθεος ὁ Βουλισμᾶς**, ἐξ Ἰθάκης, ὁ ιεροκέρυξ
- 1803—1804 **Ματθαῖος ὁ ἐξ Αἰνου**, ὁ μετὰ ταῦτα (1807) μητροπολίτης Αἰνου, κατόπι (1821) Θεσσαλονίκης καὶ μετὰ ταῦτα (1823—1831) Κυζίκου
- 1804—1807 **Δωρόθεος Πρώϊος**, ἀρχιμανδρίτης, ἐκ Χίου, μητροπολίτης Φιλαδελφείας (1805) καὶ σχολάρχης ἅμα, καὶ τῷ 1813 μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως
- 1807—1809 **Πλάτων Φραγγιάδης**, ἐκ Χίου καὶ μητροπολίτης (1817) τῆς ἐαυτοῦ πατρίδος
- 1809—1810 **Στέφανος Δούγκας**, διάκονος, ρεφερενδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας⁸

5. Χριστοφόρος ὁ Φιλητᾶς φρονεῖ ὅτι κατὰ τὸ 1672 ἀπεσύρθη τῆς ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἀκαδημίᾳ διδασκαλίας ὁ ἐξ ἀπορρήτων. «Λόγιος Ἑρμῆς» τῆς 1 ὁκτωβρίου 1820, σελ. 592.

6. ἐδίδασκε, κατὰ Μ. Παρανίκαν, καὶ ἀπὸ τοῦ 1676—1682, ἀλλ' οὐκ ἦν, νομίζω, διευθυντὴς. Ἑλλην. Φιολ. Συλλόγου τόμ. ΚΕ', σελ. 53.

7. μόλις ἐν ἔτει 1891, μελετῶν ἀνέκδοτα γράμματα λογίων ἐλλήνων, ἔμαθον ὅτι τῷ 1714, κατ' ἀπρίλιον, ὁ Καλλίνικος ἐξελέγη μητροπολίτης Φιλιπποπόλεως.

8. εἰς συμπλήρωσιν τῆς παρὰ Ἰακωβάκη Ρίζω σημειώσεως περὶ συγγραμμάτων τοῦ Δούγκα, Συστήματος τῶν μα-

- 1809—1810 **Παῖδιος**, ἐπίσκοπος πρώην Σταγῶν, θεσσαλός, εἶτα (1816) μητροπολίτης Συληβρίας καὶ μετὰ ταῦτα (1818—1822) Φιλιπποπόλεως: ἐπιστάτης τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως διορισθεὶς καὶ πιθανὸν παρατείνας τὴν τοιοῦτότροπον διεύθυνσιν μέχρι τοῦ 1814
- 1814—1815 **Κωνσταντῖνος Μιχαὴλ Κούμας**, ἐκ Λαρίσσης, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τῆς δωδεκατόμου Γενικῆς Ἱστορίας
- 1815—1816 **Πανάρετος Πελοποννήδιος** (:)
- 1816—1817 **Παρθένιος ἀρχιμανδρίτης**⁹
- 1817—1820 **Σέργιος Μυστάκης**, ἐκ Μετζόβου τῆς Ἡπείρου¹⁰
- 1820—1830 **Σαμουὴλ ὁ Κύπριος**, ὁ κατὰ τὸ 1830 χειροτονηθεὶς μητροπολίτης Προικονήσου καὶ τῷ 1835 μετατεθεὶς εἰς τὴν Μεσημβρίαν, ὅπου ἔμεινε μέχρι μαρτίου 1836
- 1830—1835 **Νικόλαος Λογάδης**, ὁ ἐκ Σωτηροπόλεως (Κουρί) τῆς Βιθυνίας, δικαιοφύλαξ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας
- 1836—1844 **Σαμουὴλ ὁ Κύπριος** (μητροπολίτης πρώην Μεσημβρίας), τὸ δεύτερον
- 1844—1845 **Μελέτιος μητροπολίτης** πρώην Μιτυλήνης, ὁ ἐκ Λέσβου
- 1845—1846 **Σαμουὴλ ὁ Κύπριος**, τὸ τρίτον
- 1846—1848 **Μελέτιος** ὁ πρώην Μιτυλήνης, τὸ δεύτερον, ὁ (ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ 1848) μητροπολίτης Ξάνθης καὶ μετὰ ταῦτα (1858—1867), τὸ δεύτερον, Μιτυλήνης
- 1848 **Δανιὴλ ὁ Λήμνου** μητροπολίτης, ἐπὶ μὴν ἄς τινὰς διευθύνας

- 1849 **Ἰάκωβος ὁ Πιτζιπιδῆς**¹¹
- 1849 **Κύριλλος μητροπολίτης** πρώην Βιδύνης, ἐπὶ διάστημα χρόνου βραχύτατον
- 1850—1852 **Δωρόθεος Σχολάριος**, ὁ θεσσαλός, ἀρχιμανδρίτης, εἶτα μητροπολίτης Σωζογαθουπόλεως (1852) κατόπι δὲ Δημητριάδος (1858) καὶ τελευταῖον Λαρίσσης (1870)
- 1852—1853 **Παῖδιος** ἀρχιμανδρίτης, ὁ ἐκ Περγᾶμου
- 1853—1854 **Δανιὴλ** διάκονος ὁ **Μάγνης**¹²
- 1854—1863 **Παῖδιος ὁ Περγαμνός**, τὸ δεύτερον, ὁ κατόπιν (1863) Λάμπης καὶ Σφακίων (Κρήτης) ἐπίσκοπος
- 1863—1864 **Ἀλέξανδρος Λάσκαρις**, βυζάντιος, ἀρχιμανδρίτης, ὁ μετὰ ταῦτα (1864—1869) μητροπολίτης Σιτανίου καὶ Σιατίστης
- 1864 **Ἱεροθέος μητροπολίτης** πρώην Χαλεπίου (μετὰ ταῦτα, 1872—1882, Νεοκισσαρείας), διευθύνας ἐπὶ μὴν ἄς τινὰς
- 1864—1867 **Εὐστάθιος Κλεόβουλος**, ἐκ Προύσης, ἀρχιμανδρίτης, εἶτα (1867) μέγας πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, καὶ μετὰ ταῦτα (1871—1876) μητροπολίτης Καισαρείας-Καππαδοκίας
- 1867—1875 **Φιλόθεος Βρυέννιος**, βυζάντιος, ἀρχιμανδρίτης, εἶτα (1875) μητροπολίτης Σερρών καὶ μετὰ ταῦτα (1877) Νικομηδείας, κοσμητὴν τὴν μητρόπολιν ταύτην ἕως τῆς σήμερον
- 1875—1878 **Ἰωάννης Ἀναστασιάδης**, ὁ ἐκ Καισαρείας, ἀρχιμανδρίτης, ὁ μετὰ ταῦτα (1878—1902) μητροπολίτης Καισαρείας

θηματικῶν, Φυσικῆς καὶ πραγματικῆς Αἰσθητικῆς καὶ Ἠθικῆς, ὁ Βρετὸς ἀναγράφει «Στοιχεῖα ἀριθμητικῆς καὶ ἀλγέβρης, ἐκδόθεντα ὑπὸ Στεφάνου ἱεροδιακόνου τοῦ θετταλοῦ», ἐν Βιέννῃ, 1816, εἰς δύο τόμους. Βρετοῦ Νεοελλ. Φιλολογία· τόμ. Β', ἀριθμ. 560. Τῷ Στεφάνῳ δὲ τούτῳ ἀπευθύνει ὁ Χρηστόπουλος τὸ χαριέστατον αὐτοῦ βακχικὸν ποίημα «Φίλε Στέφανε, νὰ ζήσης ποῦ διδάχνεις ὅτ' ἡ φύσις—δὲν τ' ἔχει τὸ κενόν» κτλ.

9. ἐν «Λογίῳ Ἑρμῆ» τοῦ 1817, σελ. 412 καὶ 596, ὁ Παρθένιος ἀρχιμανδρίτης ἀναφέρεται σχολάρχης τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνθ' οὗ ἀποχωρήσαντες προσεκληθῆναι Γεώργιος ὁ Θεραπευανός, τούτου δὲ μὴ δεξαμένου τὴν πρόσκλησιν, ἐκλήθη Σέργιος ὁ Μυστάκης ὡς διευθυντὴς τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς· εἰκάζω λοιπὸν ὅτι ὁ Παρθένιος ἦν οὐχὶ τῆς ἐν Φανερῇ προκαταρκτικῆς, ἀλλὰ τῆς ἐν Κουροῦ-τσεσμὲ σχολάρχης.

10. Σέργιος Ἀνδρέου, ἐκ Μετζόβου, ἀναφέρεται μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Λάμπρου Φωτιάδου (ἐν Βουκουρεστίῳ) ἐν καταλόγῳ συνδρομητῶν Γραμματικῆς Καραϊωάννου, ἐκδεδομένης τῷ 1797, καὶ ἴσως ἦν ὁ Μυστάκης.

11. Ἰάκωβος Γεωργίου Πιτζιπιδῆς, ἐκ Χίου, ἡριθμεῖτο μετὰ τῶν τελειοδιδάκτων, ὡς εἰκάζω, τοῦ γυμνασίου τῆς νήσου ταύτης τῷ 1820, ὡς ἐκ λόγου τινὲς αὐτοῦ φαίνεται. «Λόγιος Ἑρμῆς» τοῦ ἔτους τούτου, 15 μαΐου· σελ. 295—300.

12. Δανιὴλ ὁ Μάγνης ἐγεννήθη τῷ 1769 ἐν τῇ κώμῃ Ἀγίῳ Λαυρεντίῳ τῆς Θεσσαλίας, ὅπου καὶ ἐδίδαξε πρῶτος αὐτὸς εἰς τὴν τοῦ χωρίου τούτου σχολὴν, ἰδρυθεῖσαν τῷ 1816. Ζωσιμᾶς ὁ Ἐσφιγμενίτης ἔγραψεν ὅτι ὁ Δανιὴλ ἀπεβίωσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῷ 1856. Βλέπε Ἡμερολόγιον «Φῆμη» τοῦ 1887, σελ. 144, καὶ τοῦ 1888, σελ. ια' ἐν ἀρίστικῃ παιδευμένων ἀνδρῶν τῆς Θεσσαλίας, ἐξ οὗ λείπουν ὁ Στέφανος Δούγκας, ὁ Μεθόδιος Ἀγνιώτης, ὁ οἰκονόμος Ἀμπελακίων Ἀναστάσιος ἱερεὺς, ὁ Δημήτριος Παναγιώτου Γοβδελάς καὶ ἕτεροι πολλοί. Σημειῶ δ' ὅτι καὶ Μωῦσῆς Κρήτσκης, ὁ τῆς διαθήκης, ὡς ἔοικε, Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη ἐκτελεστής, ἦν ἐκ Ζαγορᾶς τῆς ὀτταλικῆς Μαγνησίας, ἔμπορος, κληροδοτήσας ποσὸν τι πρὸς συντήρησιν τῆς ἑλληνικῆς ἐν Ζαγορᾷ σχολῆς. Νικολάου Μάγνητος Περιήγησις τῆς Τοπογραφίας Θεσσαλίας· σελ. 88.

1878—1888 Γρηγόριος Παλαμάς, ἐξ Ἀσβεστοχωρίου τῆς Θεσσαλονίκης, ἀρχιμανδρίτης καὶ μέγας ἱεροκέρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας
 1888—1902 Μιχαὴλ Κλεόβουλος, ἐξ Ἀδριανουπόλεως, χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ Γ' μητροπολίτης Σάρδεων κατὰ ἰούλιον 1901, πρὸς ἀμοιβὴν λελογισμένης τριακονταετοῦς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

ΣΗΜ. Ὁ παρὼν πίναξ ἀποτελεῖ μετὰ τοῦ προηγουμένου, τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὰς ἱστορικὰς περιπετείας τῆς σχολῆς, τὸ πλῆρωμα τῶν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας γνώσεων ἡμῶν. Ἐπειδὴ αἱ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν πηγαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰσὶν ἀσαφεῖς ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν, ὑποβάλλω τὸν παρὼντα πίνακα μετ' ἐνδοιασμοῦ τινὸς εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐπαϊόντων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ»*

Ὁλοσχερὴς λοιπὸν ἀποφυγὴ τούτου εἶναι ἀδύνατος· διότι ἡ ἀλήθεια ἀναφαίνεται πως πάντοτε διὰ πάντων τούτων τῶν νεφῶν, δι' ὧν πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ πειρώμεθα νὰ ἐπισκοτίζωμεν αὐτήν· διέρχονται τὰ νέφη ταῦτα ἀκτινέες τινες, αἵτινες ἐνοχλοῦσαι τὴν ἀλαζονεῖαν ταράσσουσι ταύτην τὴν ψευδῇ γαλήνῃ, ἣν παντὶ τρόπῳ προθυμούμεθα νὰ ποριζώμεθα· διότι αἱ γινώμαι αἱ βασιζόμεναι μόνον ἐπὶ πλάνης ἐκουσίας οὐδέποτε εἶναι οὔτε σταθεραὶ οὔτε ἀσφαλεῖς, ἀλλ' εἶναι πάντοτε συμπεφυρμέναι μετὰ ἀπιστίας, καὶ ἐκ τούτου μετὰ λύπης, ἀνίας καὶ ἀνησυχίας. Διὰ ταῦτα ἀντὶ ταύτης τῆς εἰλικρινοῦς καὶ καθαρᾶς χαρᾶς, ἀντὶ ταύτης τῆς πλήρους καὶ ἀμερίστου ἱκανοποιήσεως, ἥς ἡ φιλαυτία ὠρέγετο, τὸ μόνον, ὅπερ αὕτη κατορθοῖ διὰ τῶν πολλῶν τούτων τεχνῶν, εἶναι τὸ νὰ ἀναστέλλῃ ὀλίγον τι τὰ λυπηρὰ αὐτῆς συναισθήματα τὰ τρεφόμενα ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας καὶ ἔτοιμα πάντοτε ὄντα νὰ γείνωσι κύρια αὐτῆς.

Ταῦτα εἶναι τὰ φυσικὰ συναισθήματα τῆς φιλαυτίας καὶ αἱ συνήθειαι μέθοδοι καὶ τέχναι, δι' ὧν οὐ μόνον ἀποκρύπτει ἀπὸ ἡμᾶς τὰ ἡμέτερα ἐλαττώματα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους κωλύει νὰ ἀποκαλύπτωσιν ἡμῖν αὐτά. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραλίπωμεν ὡς ἄξιον μνείας ὅτι τὴν πίε-

σιν ταύτην τῆς ἀληθείας ἡ φιλαυτία οὐδόλως ἀναγνωρίζουσα ἐν ἑαυτῇ ὡς κακίαν ὁμολογουμένην κατορθοῖ διὰ τῶν πολλῶν αὐτῆς τρόπων νὰ ποιῇ ἡμᾶς πάντας σχεδὸν νὰ θεωρῶμεν μὲν τιμὴν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ νὰ ὁμολογῶμεν ἅμα εἰλικρινῶς ὅτι οὐδόλως θὰ ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἀκούσωμεν αὐτήν. Ταύτας τὰς δύο ἐναντίας ἐπιθυμίας ὅπως συνδιαλλάξωμεν, δίδομέν τι εἰς ἑκατέραν, ἀλλὰ λίαν ἀνισον· διότι τὴν διανομὴν ταύτην ἡ φιλαυτία ποιουμένη διατάσσει νὰ μὴ λέγῃ τις ἡμῖν μηδέποτε ταῦτα τὰ οὐσιώδη ἐλαττώματα, μετὰ τῶν ὁποίων δεσμός ἐσχυρότατος καὶ πάθος συνδέει ἡμᾶς, μηδὲ ὅσα ποιοῦντα τοὺς ἄλλους νὰ καταθρονῶσιν ἡμᾶς θὰ ἐποιοῦν καὶ ἡμᾶς νὰ καταθρονῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ νὰ πιστεύωμεν ὅτι δικαίως ὑπὸ τῶν ἄλλων καταθρονούμεθα. Πᾶσα λοιπὸν ἡ ἐλευθερία, ἣν ἐπὶ τούτου τοῦ πράγματος δίδομεν εἰς τοὺς ἄλλους, εἶναι νὰ ἐπιτρέπωμεν αὐτοῖς νὰ ποιῶσιν ἡμᾶς νὰ παρατηρῶμεν μικρά τινα ἐλαττώματα οὔτε τὴν εἰκόνα ἡμῶν ἐπισκοτίζοντα οὔτε τὸ κάλλος αὐτῆς ἐλαττοῦντα, ὥσπερ εἰς τὴν ἀφήρει κηλιδάς τινας ἀπὸ καλλίστου σώματος. Οὕτως ἀνεχόμεθα μὲν νὰ εἴπῃ τις ἡμῖν τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τινος ἡμετέρου λόγου ἢ συγγράμματος, νὰ ἐλέγξῃ ἐκφράσεις τινὰς ἥτον ὀρθάς, ρυθμὸν τινα πλημμελεῖ ἢ χωρίον τι ἡμελημένον, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ μὴ ἀτιμάσῃ ἀλλὰ νὰ τιμήσῃ τὸ σχέδιον, τὰς διανοίας, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὰ ἄλλα οὐσιωδέστερα μέρη τοῦ ἔργου· συγχωροῦμεν ὅτι εἰς τινα νὰ νουθετήσῃ ἡμᾶς περὶ τινων πραγμάτων ἀσημάντων, ἀρκεῖ νῇ μὴ θίξῃ διόλου τὰ κύρια ἡμῶν πάθη, πᾶν δὲ ὅ,τι ἐν ἡμῖν παρατηρεῖ νὰ δύναται νὰ ἐξακολουθῇ τῆς κοινῆς τιμῆς καὶ ἐπιδοκιμασίας ἀπολαῦον. Μὴ τούτους τοὺς ὅρους καὶ μὲ ταύτας τὰς θυσίας ἀποφασίζομεν ἐνίοτε νὰ ἀγοράσωμεν τὴν δόξαν τῆς ἀγάπης τῆς ἀληθείας· ἀλλ' ὅπως ἡ ἀλήθεια αὕτη γείνη ἀποδεκτὴ καὶ μὴ ἐκβληθῇ, πολλὴ εἶναι ἀνάγκη τὴν μὲν εἰσοδὸν εἰς αὐτήν νὰ ἐπιτρέψῃ ἡ φιλαυτία, αὕτη δὲ νὰ μὴ λησμονήσῃ νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτῆς τεκμήρια τινα τιμῆς καὶ ἀφοσιώσεως.

Ἐκ τούτων μανθάνομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ μὲν ἐν γένει τὴν ἀλήθειαν, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν, ἀλλὰ μόνον ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν ἐναντιοῦται εἰς τὴν φιλαυτίαν· ἐὰν δὲ ἐπιναλαμβάνῃ πυκνὰ τὸ γνῶθι σαυτὸν, τούτου αἰτίον εἶναι μάλιστα ἡ ἀνησυχία, ἣν προξενοῦσιν

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 579—580 τοῦ KB' τόμου.

αὐτῷ τὰ ἀλλότρια ἐλαττώματα· ἄλλως δὲν εὐρίσκει ἐν τῇ φύσει αὐτοῦ λόγους ἱκανῶς ἰσχυροὺς νὰ ἐπιθυμήσῃ τὴν γνῶσιν ἑαυτοῦ, καίτοι αὕτη εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἀρχὴ πάσης ἀρετῆς. Ταύτης τῆς γνώσεως, ἥτις εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν φέρει, δύναται νὰ τύχῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν ἐν χριστιανικαῖς καὶ ἠθικαῖς ἀρχαῖς παιδεύηται, ἐὰν περισκοπῇ τὰ σαθρὰ καὶ μὴ ἀμελῇ, ἐὰν ἐπιμελῇται νὰ κατανοῇ τὰς ἀγαθὰς καὶ κακὰς αὐτοῦ κλίσεις καὶ ἀποκαλύπτῃ τὰ ἀφανῆ καὶ ἀποκεκρυμμένα αὐτοῦ ἐλαττώματα, καὶ ἐὰν τὰ μὲν ἐλαττώματα αὐτοῦ θεωρῇ ἐν ὅλῳ τῷ μεγέθει αὐτῶν, τὰς δὲ ἀρετὰς μεθ' ὅλης αὐτῶν τῆς ἀτελείας· πλὴν τούτων εἶναι πολλὴ ἔτι ἀνάγκη νὰ διδάσκηται ἐκ τῶν κρίσεων, ἃς ἀκούει περὶ τῶν ἄλλων γινομένης, καὶ νὰ θεωρῇ τὸ μὲν πρὸς τὴν ἀλήθειαν μῖσος μεγάλῃν ταπείνωσιν, τὸ δὲ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ εἰς τοὺς ἄλλους νὰ λέγωσι πρὸς αὐτὸν ἐλευθέρως ὅτι περὶ αὐτοῦ φρονοῦσι μέγα ἀμάρτημα καὶ μεγάλῃν ζημίαν. «Τὶ κωλύει διδάσκαλον ἄμισθον λαβόντας μαθεῖν τὴν τῶν λανθανόντων»;

Οὕτω μόνον δυνάμεθα, τὰ ἐλλειπῆ καὶ ἀτελῆ τέλεια ἀπεργαζόμενοι καὶ τὰ πεσόντα καὶ νοσοῦντα ἐπανορθοῦντες καὶ ἰώμενοι, νὰ κατορθώσωμεν τὴν γνῶσιν ἡμῶν αὐτῶν, οὐχὶ τὴν ἀδύνατον, τὴν ἀπόλυτον, ἀλλὰ τὴν δυνατὴν, τὴν σχετικὴν.

Τὸ «γινῶθι σαυτὸν» τοῦτ' ἔπος μὲν οὐ μέγα, ἔργον δ' ὅσον Ζεὺς μόνος ἐπίσταται θεῶν.

οὕτω μόνον παρασκευασμένοι καὶ κεκαθαρμένοι τῶν ἀβεβαίων, τῶν αἰσchrῶν καὶ κιβδηλῶν δικαιοσύμεθα, τὰ βέβαια, τὰ χρηστὰ καὶ ἀληθῆ τιμῶντες καὶ διώκοντες, νὰ ἀναφωνήσωμεν μετὰ τοῦ θείου καὶ ὄντως μάρτυρος τῆς ἀληθείας Χρυσοστόμου· Βαβαὶ, πόση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ δύναμις! Ἄνθρωπον οὐδένα ἔχοντα ὁμότιμον ἐπὶ τῆς γῆς, κύριον ὄντα ἀπολέσαι πάντα καὶ διαφθεῖραι, κατέσχε καὶ ἐχαλίνωσε καὶ φιλοσοφεῖν ἐπαίδευσεν φιλοσοφίαν, ἣν οὐδ' ἂν ἰδιώτης ἄνθρωπος ἐπεδείξατο. Ὅντως μέγας ὁ τῶν Χριστιανῶν θεός, ὃς ἐξ ἀνθρώπων ἀγγέλους ποιεῖ καὶ πάσης ἀνάγκης φυσικῆς ἀνωτέρους καθίστησιν.

Θ. Παπαθεοδώρου.

ΕΥΕΡΓΕΤΗΡΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

Τῇ παραμονῇ τοῦ νέου ἔτους, πατριαρχικὴν ἐπιτελοῦντες ἐντολὴν, ὃ τε Μ. πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ πρωτονοτάριος τῆς τοῦ Χ. Μ. Ἐκκλησίας ἐντιμολογ. κ. Ἰω. Δ. Τανταλίδης ἐκόμισαν τῷ εὐγενεστάτῳ κ. Εὐσταθίῳ Εὐγενίδῃ τὸ κατωτέρω ἀναγινωσκόμενον εὐεργετήριον γράμμα, γεγραμμένον ἐπὶ μεμβράνης. Σησιασμένον τῇ πατριαρχικῇ καὶ ταῖς συνοδικαῖς ὑπογραφαῖς, ἐξόχως τεκμηριοῖ τὴν πατριαρχικὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰς εὐχαριστίας τῶν σεβ. συνοδικῶν ἐφ' οἷς ἔπραξεν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ φιλογενείᾳ πολλῇ ὁ κ. Εὐστ. Εὐγενίδης ὑπὲρ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου, τὰς δαπάνας ἀναλαβὼν τῆς τε κατασκευῆς καὶ τῆς διακοσμώσεως τῶν νέων πατριαρχικῶν δωμάτων. Υἱὸς τῆς Ἐκκλησίας φιλόστοργος, εὐλογηθεὶς ἰδὼν ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ τῶν ἀγαθῶν παροχέως τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ, αὐτῷ κατὰ καθῆκον ἀφοσιῶ μέρος τῶν ὑπὸ Θεοῦ δοθέντων, ὁσὶως ἀποδίδους ἐξ οἰκείας προαιρέσεως εἴ τι ἂν νομίζῃ πρέπον. Ὁμογενὴς μεγάλτιμος, τιμῶν τὴν ἐπιφανῆ νῆσον, ἥτις ἐγέννησε τοὺς Μαυροκορδάτους, τοὺς Πρωΐους, τοὺς Δρομοκαίτας, τοὺς Σκυλίτεις, τὸν Ἀνδρέαν Συγγρὸν, τὴν νῆσον, ἣν ὁ πρῶτος αὐτῶν ὠνόμασεν «ἁμιγὲς καὶ ἀνόθευτον λείψανον τῆς πάλαι Ἑλλάδος», δωροφορεῖ εἰς τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν γένος περίκομψα πατριαρχικὰ κελλία ἀνάλογα τοῦ παρόντος, ὅπου, κατὰ τὸν Ἀθηναῖον ἱστορικὸν, διαλάμπει φιλοκαλία μετ' εὐτελείας. Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, ἐπὶ τοιούτοις φιλοστόργοις τέκνοις ἐγκαυχωμένη, σεπτὸν εὐμενείας καὶ μητρικῆς στοργῆς ὑπόμνημα ἀπένευμε τὸν τίτλον **Εὐεργέτου τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου**, ὃ δὲ εὐσεβὴς καὶ φιλόμουσος ὁμογενὴς, ὃ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς εὐφημίας τῆς εὐσεβοῦς τῶν ὀρθοδόξων Προουσαέων κοινότητος κεκτημένος διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν σχολείων αὐτῶν δισχιλιόλιρον δωρεὰν, κέκτηται νῦν τὴν ἐξοχωτέραν καὶ τὴν μᾶλλον περιφανῆ τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ καὶ φιλογενείας ἀμοιβὴν, τὸν τίτλον, ὃν πιστοποιεῖ τὸ σεπτὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν εὐεργετήριον γράμμα. Ἔσται τοῦτο φυλακτῆριον ἐν παντὶ τῷ βίῳ ἀπὸ παντὸς ἀνιανοῦ συναντήματος, ὑγίειαν αὐτῷ θεόθεν ἐπικαλούμενον καὶ δόξαν ἀληθῆ, ἣν ἑαυτῷ προ-

μνηστεύεται καὶ ἐξασφαλίζει, ζῶν τε καὶ μετὰ θάνατον, ὁ μετὰ προθυμίας ἐκπληρῶν τὸ καθήκον αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος.

ΙΩΑΚΕΙΜ

ἐλέω Θεοῦ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

*Αριθμ. πρωτ. 1.

Εἰ τοὺς ἐν στενοτέρῳ κύκλῳ τὴν εὐποιῶν ἀσχοῦντας καὶ μίαν εὐεργετοῦντας παροικίαν καὶ ἐν κοινὸν ἴδρυμα περιέποντας ὡς πολίτας ἀγαθοεργούς καὶ ἐλεήμονας διὰ πολλῆς ἀγομὲν τιμῆς καὶ ἐπαίνοις στεφανοῦμεν, εὐχαριστίας μὲν καὶ ἠθικῆς ἀμοιβῆς ἅξια ταῦτα οὐκ ἀπεικότως λογιζόμενοι, ὑπόδειγμα δ' ἀξιόζηλον εὐσεβείας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον τοῖς πολλοῖς ἐπιδεικνύμενοι, πολλῶ μᾶλλον τιμὴν τε καὶ ἔπαινον καὶ εὐχαριστίας ὀφείλομεν τοῖς συλλήβδην τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει ἐν δράσει εὐεργεσίας καὶ ἀγάπης ἀφοσιουμένοις, ἐπ' εὐρυτάτου τε ὀρίζοντος μνημεῖα νύκτης στοργῆς ἀνυψοῦσι καὶ εὐγενῶς χαριζομένοις τὰς ἀφειδεῖς χάριτας.

Τοιαύτης τοίνυν αὐθορμήτου ροπῆς καὶ γενναϊόφρονος γνώμης ἀπτά τεκμήρια πολλὰ τε καὶ σπουδαῖα τοῦ ἐν τοῖς ἀριστεύσι τοῦ καθ' ἡμᾶς Γένους, ἡμῖν δὲ λίαν ἀγαπητοῦ καὶ περισπουδάστου κυρίου Εὐσταθίου Εὐγενίδου ὑπ' ὅψει ἔχοντες, πολλὰς δὲ γινώσκοντες τὰς παροχὰς αὐτοῦ εἰς τε ἐπικουρίαν ἱερῶν ναῶν καὶ στήριξιν κοινοτικῶν παιδευτηρίων καὶ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, εἰς τε θεραπείαν πλείστων ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἀναγκῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ ἄρτι, ἰδίᾳ αὐτοῦ ἀδρᾶ δαπάνῃ, συντελεσθεῖσα οἰκοδόμησις νέου ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Πατριαρχείοις τμήματος σὺν πλήρει διακόσμῳ καὶ ἐπιπλώσει, ἴδιον περιλαμβάνοντος ἐνδιαίτημα τοῦ ἐκάστοτε πατριαρχοῦντος, καλὸν τε καὶ ἄνετον καὶ εὐπρεπές, σὺν ἱερῷ ἐπὶ ταῖς ἡμερησίαις τακτικαῖς ἀκολουθίαις καὶ προσευχαῖς ναυδρίῳ, ἐπαισθητὸν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Οἴκῳ ἀναπληροῦντι κενὸν, ἐν γένει δὲ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς ὥς τε χριστιανοῦ εὐσεβοῦς καὶ φιλανθρώπου, ὥς τε πολίτου φιλογενοῦς καὶ φιλομούσου, εὖ εἰδότες, καὶ ὁσημέραι φαινοτέροις σημείοις καθορῶντες ἐκδηλουμένην, ἐκάστοτε μὲν, ἀπὸ τοιούτων πρά-

ξεων ἀφορμώμενοι, λόγοις καὶ γράμμασι τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν διατρανοῦν ἀσμένως προεθυμούμεθα. Νῦν δ' ἐκφανέστερόν τε καὶ εὐσημότερον ταύτην τεκμηριῶσαι, ἐκ καθήκοντος προνοίας ἐκκλησιαστικῆς, ἐφιεμένοι, ἔγνωμεν, ὁμοθύμῳ γνώμῃ καὶ ἀποφάσει τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱ. Συνόδου, κοινῇ μὲν ὁμολογῆσαι τὰς ἐκ μέσης ψυχῆς εὐχαριστίας ἡμῶν, πανδήμως δὲ τὴν αὐτοῦ ἐκπρεπεστάτην εὐγένειαν ἀναγράψαι καὶ ἀνακηρύξαι **εὐεργέτην τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου καὶ ἐντιμότερον υἱὸν** τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, τιμῶν τῶν προσηκουσῶν ἀξιούμενον ἐν ταῖς πατριαρχικαῖς ὑποδοχαῖς καὶ δεξιώσειςι, ζῶντα δὲ καὶ μετὰ θάνατον ἐν ταῖς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τελεταῖς κατὰ τὸ θρησκευτικὸν ἔθος ὑπὸ τῶν λειτουργούντων μνημονευόμενον.

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν τούτων κατέστρωται ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη πρᾶξις ἐν τῷ ἡμετέρῳ τῷδε πατριαρχ. καὶ συνοδικῷ ἐν μεμβράναις γράμματι καὶ ἐπεδόθη τῷ εὐγενεστάτῳ καὶ ἐντιμωτάτῳ κυρίῳ Εὐσταθίῳ Εὐγενίδῃ, ὡς εὐεργέτη καὶ μεγατίμῳ τῆς Ἐκκλησίας υἱῷ, σὺν ἱερᾷ εἰκόνι τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, προστάτου πάτρωνος τοῦ καθ' ἡμᾶς πανσέπτου πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ τοῦ νεοδμήτου ναῖσκου, ἐπ' εὐλογία καὶ χάριτι τῇ ἀπὸ Θεοῦ διωροφορουμένη μετ' εὐχῶν πατρικῶν καὶ διαπύρων ὑπὲρ τῆς πανοικεῖ υγείας, εὐημερίας καὶ μακροβιότητος αὐτοῦ.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αἰγ', μηνὸς Ἰανουαρίου α'. Ἰνδικτιῶνος Α'.

† Ὁ Πατριάρχης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ἀποφαίνεται

(ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν συνοδικῶν μητροπολιτῶν)

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ

Ἡ εἴσοδος τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους 1903 ἐωρτάσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις μετὰ τῆς εἰθισμένης ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας καὶ τάξεως. Τῇ προπαραλεύσῃ τρίτῃ, παραμονῇ τοῦ ἔτους, ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν ἐσπερινὸν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συγχοροστατήσαντων τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν, Ἐφέσου, Νεοκαισαρείας, Σμύρνης, Βάρνης, Βοδενῶν, Κασσαν-

δρείας, Λιτίτζης, Ήλιουπόλεως, Καλλιουπόλεως και Ροδοπόλεως μετά δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ἀνελθὼν εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν πατριαρχῶν, ἐδέξατο τὰς υἱικάς συγχαρητικὰς εὐχὰς καὶ προτρήσεις πρῶτον τῶν κληρικῶν ὑπαλλήλων, ἐκ μέρους τῶν ὁποίων προτείπει τὴν Α. Θ. Π. ὁ πανοσιολογιώτατος Μ. πρωτοσύγκελλος, εἶτα δὲ τῶν λαϊκῶν, προσφωνήσαντος τοῦ ἑλλογ. πρωτονοταρίου τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ διευθυντοῦ τοῦ Α' πατριαρχ. Γραφείου κ. Ἰω. Δ. Τανταλίδου, εἰς ὃν ἀπήντησεν ὁ πναρχ. οἰκουμενικὸς πατριάρχης εὐχαριστήσας ἅμα δὲ καὶ ἐκφράσας τὴν πλήρη εὐχρέσκειν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ προθυμίας ἀξιοπείνῳ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων. Εἰς πάντας δὲ ἡ Α. Θ. Π. διένειμε τὰ εἰθισμένα μετὰξιν αὐτῶν μανδήλια.

Τῇ ἐκπύρῳ, χοροεχούσης καὶ αὐθις τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχοῦ μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν καὶ τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν, ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Μ. πρωτοσυγκελλοῦ ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία, παρισταμένων τῶν ἀξιοτίμων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ πολλοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιασματος. — Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας, ἡ Α. Θ. Π. ἐδέξατο ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν πατριαρχῶν τὰς συγχαρητικὰς εὐχὰς τῶν σεβασμ. συνοδικῶν, προσφωνήσαντος κατὰλλήλως ἐκ μέρους αὐτῶν τοῦ πρώτου τῇ τάξει γέροντος Ἐρέσου κ. Ἰωακείμ. Εἰς τὴν προσφωνήσιν ταύτην ἀπαντήσας ὁ πναρχ. οἰκουμενικὸς πατριάρχης ὑψοκρίσθη τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἐπὶ τῇ πολυτίμῳ καὶ φιλοδέλφῳ συμπράξει, ἣν καθ' ἅπαντα τὸν διαρρέουσιν ἐνικυτὸν παρέχεν αὐτῇ πρὸς εὐόδωσιν καὶ αἰσίαν λύσιν διαφόρων ζητημάτων, καὶ ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὅπως καὶ κατὰ τὸ ἀρζήμενον ἔτος ἐξυκολουθήσῃ αὐτῇ μετὰ τῆς αὐτῆς φιλογενοῦς προθυμίας καὶ τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ ζήλου τῇ Α. Θ. Π. συμπράττουσα καὶ συμβάλλουσα εἰς εὐόδωσιν καὶ προκοπὴν τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλ. καὶ ἐθνικῶν πραγμάτων. Μετὰ ταῦτα ἀνταλλάξασα μετὰ πάντων τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν διένειμεν αὐτοῖς τὰ μετὰξιν αὐτῶν μανδήλια, κατὰ παλαιὸν ἔθος. — Εἶτα προσελθόντα ὑπέβηλον τὰς συγχαρητικὰς αὐτῶν εὐχὰς τὰ ἐντιμα μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, προσφωνήσαντος τοῦ σεβασμ. προέδρου αὐτοῦ μητροπολίτου Νεοκαισαρείας κ. Ἀλεξάνδρου καὶ εὐζήμενου τῇ Α. Θ. Π. τὰ εἰκότα. Εἰς τὴν προσφωνήσιν δὲ ταύτην ἀπαντήσας ἐπίσης ὁ πναρχ. οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐξέφρασε θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῇ φιλογενεῖ συμπράξει καὶ συμβολῇ αὐτῶν εἰς εὐόδωσιν τῆς δικαστικῆς καὶ διοικητικῆς ἀποστολῆς τοῦ Συμβουλίου καὶ ὑψάτο πᾶσιν αἷσιον καὶ εὐδαιμον τὸ ἔτος. — Ἀκολουθῶς δὲ δεξάμενος τὰς ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει συγχαρητικὰς εὐχὰς καὶ τοῦ ἐν τῷ νῶ κατὰ τὴν λειτουργίαν παρστάντος ἀγγλοπρωτοερέως κ. Μάρκου Σουέθου, διερμηνεύσαντος τοῦ ἐκ τῶν συμβούλων

κ. Ἰωάννου Χατζοπούλου, ἐπεξηγῶν τὸ κρατήσαν ἐν τῇ πατριαρχικῇ αὐλῇ ἔθιμον τοῦ διανέμειν μετὰξιν αὐτῶν οἰκείους, ἐπεῖπεν ὅτι δωρεῖται τοιοῦτο καὶ αὐτῷ, οἰκείῳ θεωρουμένῳ, ἐξέφρασε δ' ἅμα συγχαρητήρια ἐπὶ τῷ διορισμῷ τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντίας.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐδέχετο συγχαρητικὰς ἐπισκέψεις. Τῶν ἐξόχων ἐπισκεπτῶν ἀναφέρονται ἐνταῦθα τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς γαλλικῆς πρεσβείας κ. Βάψτ, τὸν τοποτηρητὴν τῆς Ἀρχιερατικῆς σφοδολογιώτατον κ. Λεβὴ μετὰ τοῦ καπικεχαγῆ αὐτῆς, καὶ πλείστους ὁμογενεῖς λογάδας καὶ ὑπαλλήλους τῆς σεβ. κυβερνήσεως.

Τηλεγραφικῶς ὑψίζοντο τῇ Α. Θ. Π. τὸ νέον ἔτος εὐτυχῆς ὁ μακαριώτατος πάππας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Φώτιος, ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος, ὁ ἐν Ρώμῃ πρεσβευτὴς τῆς Ρωσσίας Ἐξ. Ἀλ. Νελίδωφ (δ. ἀ γράμματος ἀποπνέοντος ἄκραν εὐτέθειαν καὶ στοργὴν υἱικὴν), ὁ Ὑψ. ἡγεμὼν τῆς Σάμου Ἀλεξάνδρος Μαυρογένης βέης, ἡ εὐγενὴς κόμησσι Ριανκούρ, αἱ δημογερονταί, αἱ ἱεραὶ μοναί, καὶ πολλοὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπιλέκτων καὶ λογάδων. Τὰ τηλεγραφήματα, περὶ ὧν ἄνω γράφομεν, ἐκδίδομεν ἀμέσως.

Ἀλεξάνδρεια, 1 ἱανουαρίου, ὥρα 9 πρωίας.

Εὐλογῆσαι Κύριος στέφανον ἐνταυτοῦ Ὑμετέρᾳ Παραγιοτήτι καὶ δαφνιλεύσοι αὐτῇ ἔτη πλείστα εἰς δόξαν αὐτοῦ.

Πατριάρχης Φώτιος

*

Ἀθῆναι, 31 δεκεμβρίου, ὥρα 10,40 ἑσπέρας.

Νέον ἔτος εὐχομαι Ὑμετέρᾳ Παραγιοτήτι εὐτυχές.

Ἀθηνῶν Θεόκλητος

*

Σάμος, 1 ἱανουαρίου, ὥρα 9,55 πρωίας.

Ἐπικαλούμενος τὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Παραγιοτήτος εὐχομαι αὐτῇ τὸ νέον ἔτος αἷσιον καὶ εὐτυχές.

ἡγεμὼν Σάμου

*

Ἀθῆναι, 1 ἱανουαρίου, ὥρα 11,10 πρωίας.

Τὴν ὑμετέραν θειοτάτην Παραγιοτήτα πανευλαβῶς προσκυνῶ ἐπικαλούμενη πᾶσαν θεόθεν εὐλογίαν ἐπ' αὐτήν τε καὶ τὰ εὐσεβέστατα αὐτῆς ἔργα εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

Λουίζα Ριανκούρ

Τοῖς ἀξιοτίμοις μέλεσι τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ πλείστοις ἄλλοις ἐγκρίτοις ὁμογενέσι καὶ ξένοις, ἐπισκεψάμενοι τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπὶ

ταῖς ἑορταῖς, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀνταπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν διὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων. Τοῖς δ' ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ διὰ γραμμάτων. Αὐτοπροσώπως δ' ἀντεπεστέψατο χθές, ἐσπέρας, εἰς Μέγα Ρεῦμα ματαβας, τὸν Ἐξ. ἀρχιεταφράστην τῶν Ἀνακτόρων Ἀλέξανδρον Καραθεοδωρῆ πασᾶν.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Τῇ προχθές, πέμπτῃ, 9 ἀρξαμένου μηνὸς, ἐπανελήφθησαν αἱ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς διακοπεῖσαι συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ τακτικῇ συνεδριάσει τοῦ αἰσιῶς ἀρξαμένου ἔτους, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐκάλεσε, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν καὶ κατὰ τὸ διαιροῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν μητροπολιτῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἰς τρεῖς στήλας Συνταγματίον, τὰ πέντε νέα μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ ἀντικαθιστῶντα τοὺς συμπληρώσαντας τὴν διετὴ συνοδικὴν αὐτῶν περίοδον. Κατὰ τὸν νόμον δὲ καὶ τὸ πρὸ τεσσαρακονταετίας καθορισθὲν καθεστὼς, δέον νὰ παραμένωσιν ὡς συνοδικοὶ τέσσαρες ἐξ ἐκάστης στήλης μητροπολίται. Συνεπῶς, ἐκ τῆς πρώτης στήλης, ἀντὶ τοῦ σεβ. μητροπολίτου Ἰωαννίνων καὶ νῦν Ἡρακλείας κ. Γρηγορίου, οὗ ἡ συνοδικὴ ὑπηρεσία ἔληγε ἐφέτος, παραμένει διὰ τὴν συνοδικὴν περίοδον 1903—1905 ὁ σεβ. μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Ἰωακεῖμ, κληθεὶς μὲν πέρυσιν ὡς ἀντικαταστάτης τοῦ ἀναχωρήσαντος μητροπολίτου Ἡρακλείας, κεκτημένος δὲ, κατὰ τὸν νόμον, τὸ δικαίωμα τοῦ παραμένειν ἐπὶ διετίαν καθ' ἣν ἐν τῷ Συνταγματίῳ κέκτηται τάξιν. Ἀποχωροῦντος δὲ τοῦ σεβ. μητροπολίτου Προύσης κ. Ναθαναὴλ, μένει ἐκ τῆς πρώτης στήλης ὁ σεβ. μητροπολίτης Σμύρνης κ. Βασίλειος, κληθεὶς μὲν πρὸ ἐνὸς ἔτους ὡς πρῶτος ἐκ τῆς δευτέρας στήλης, ἀλλ' ἀνήκων ἤδη εἰς τὴν δευτέραν ἕνεκα τῆς ἐν τῷ Συνταγματίῳ προσθήκης δύο ἑτι μητροπολιτῶν, ἥτοι τοῦ τῆς ἀνασυσταθείσης Ροδοπόλεως καὶ τοῦ προαχθέντος εἰς μητροπολίτην τέως ἐπισκόπου Κρήνης.

Ἐκ τῆς δευτέρας τοῦ Συνταγματίου στήλης, ἀποχωροῦντων τῶν σεβ. μητροπολιτῶν Χίου καὶ Βάρνης, ἐκλήθησαν οἱ δύο πρῶτοι ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ σεβ. μητροπολίται Μιτυλήνης κ. Κύριλλος καὶ Διδυμοτείχου κ. Φιλάρετος, πα-

ραμενόντων τοῦ τε σεβ. μητροπολίτου Ξάνθης κ. Ἰωακεῖμ καὶ τοῦ σεβ. μητροπολίτου Βοδενῶν κ. Νικοδήμου, κληθέντος μὲν πέρυσιν ὡς εἰς τὴν τρίτην ἀνήκοντος στήλην ἀναβιβασθέντος δ' εἰς τὴν δευτέραν.

Ἐκ τῆς τρίτης στήλης προσεκλήθησαν ὁ σεβ. μητροπολίτης Βελεγράδων κ. Βασίλειος, πρῶτος ἐν αὐτῇ φερόμενος, καὶ ὁ σεβ. μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Κωνστάντιος, ἀντὶ τοῦ ἀποχωροῦντος σεβ. μητροπολίτου Λιτίτσης κ. Νικηφόρου.

Οὕτω δὲ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἀπριλίου τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τοῦ πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου συναποτελέσουσιν οἱ σεβ. μητροπολίται Ἐφέσου Ἰωακεῖμ, Νεοκαισαρείας καὶ Ἰνέου Ἀλέξανδρος, Ἰκονίου Ἀθανάσιος, Σμύρνης Βασίλειος, — Μιτυλήνης Κύριλλος, Διδυμοτείχου Φιλάρετος, Ξάνθης Ἰωακεῖμ, Βοδενῶν Νικοδήμος, — Βελεγράδων Βασίλειος, Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιος, Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων Τάρασιος, καὶ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου Ἰερώνυμος.

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΟΥ Δ. ΕΘΝ. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Χθές ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐτέλεσε τὸν ἐπὶ τοῖς ἐγκαίνις τοῦ νέου περικαλλοῦς καὶ εὐρυχώρου κτιρίου τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἁγιασμὸν ἐν τῇ περικόμφῃ καὶ εὐρείᾳ νέᾳ τῶν συνεδριάσεων αἰθούσῃ, παρόντων πάντων τῶν μελῶν αὐτοῦ, τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Κασσανδρείας, τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων καὶ πολλῶν ὁμογενῶν, ἐν κατανύξει συμπροσευχομένων.

Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, ἡ Α. Θ. Π. διὰ βραχείων ἐξ ὑπογυίου ἅμα μὲν ὑπέμνησε τὴν ἐποχὴν τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἸΖ' ἐκατονταετηρίδος ἐγκαταστάσεως τῶν πατριαρχικῶν οἰκημάτων καὶ γραφείων ἐν ᾗ σήμερον εὐρηνται χώρῳ, ἅμα δ' ἀπέτισε φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἐν αὐτῷ ὑπὲρ τῶν τιμαλφῶν συμπερόντων τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ζηλωτῶς καὶ φιλογενῶς μοχθήσαντας ἀειμνήστους ἡμῶν πατέρας.

Καὶ τότε μὲν οἱ λαϊκοὶ πρόβουλοι τοῦ Γένους συνεσκέπτοντο καὶ εἰργάζοντο περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων διοικητικῶς μόνον, ἤδη δὲ πρὸς τῇ διοικητικῇ ἐργασίᾳ τὸ Ἐθν. Μ. Συμβούλιον κέκτηται καὶ ἑτέραν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τὴν δικαστικὴν, συγκοῦν τοῖς ὑπὸ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρ. κυβερνήσεως κεκυρω-

μένοις Ἐθνικοῖς Κανονισμοῖς. Ἐφ' ᾧ ἤνυστο εἰς τὰ μέλη τοῦ Ἐθ. Συμβουλίου ὅπως μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε ἐξκολουθήσωσιν ἐκτελοῦντα τὰ σπουδαῖα αὐτῶν καθήκοντα, ἐργαζόμενα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σεπτοῦ καὶ φιλοπροσόδου ἡμῶν Ἀνακτος, ᾧ τινι ἐξέφραπεν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ ταῖς πολυειδέσιν ἐνδείξεσιν ὑψηλῆς εὐνοίας πρὸς τὸ ἡμέτερον Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Εἰς τὴν προπλάγιαν τοῦ οἴκου μ. πατριάρχου διὰ γλαφυρᾶς προσφωνήσεως ἀπήντησεν ὁ μετὰ πολλῆς αὐταπαρόντηας καὶ ἱεροῦ ζήλου ἐργαζόμενος σεβασμιώτατος πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Ἀλέξανδρος, ἐξέρας τὴν φιλόκαλον πρωτοβουλίαν καὶ μέριμναν τῆς Α. Θ. Π., ἥτις ἐν τῇ πεπνυμένη αὐτῆς κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην πατριαρχεῖαν δράσει συμπεριέλαβε καὶ τὴν ἀνέγερσιν ἰδίου κτιρίου ἀνταξίου πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐτέρου τῶν δύο Σωματίων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, καὶ ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην πάντων τῶν μελῶν αὐτοῦ, ἐν ἀμεροληψίᾳ καὶ μετ' ἀποσιώσεως πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἐκπληρῶντων τὴν διοικητικὴν αὐτοῦ καὶ τὴν δικαστικὴν ἀποστολὴν.

Μεθ' ὃ ὀλίγα τινὰ ἔλεξεν ὁ Α' γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου νομοδιδάκτωρ κ. Παναγιώτης Νικολόπουλος, ἐκφράσας πολλὴν εὐγνωμοσύνην ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Γραφείου τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐνδεδειγμένη πατρικῇ τῆς Α. Θ. Π. καὶ φιλοστόργῳ μερίμνῃ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Ἑορτὴ Θεοφαιών.* — Τὸν κατὰ τὴν σεπτὴν ταύτην ἡμέραν μέγαν ἀγιασμὸν ἐτέλεσεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, συγχωροστατούντων αὐτῷ τῶν σεβ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Νεοκαισαρείας, Βαδένων, Ἡλιοπόλεως καὶ Καλλιουπόλεως καὶ τοῦ παρεπιδημοῦντος πανιερ. μητροπολίτου Κασσανδρείας.

— *Ἱερὰ Σύνοδος.* — Ἐπανῆλθε προχθὲς πρὸς ἐσπέραν ἐκ Προύσης, ὅπου μετέβη χάριν τῶν ἑορτῶν ἐπ' ἀδείᾳ, ὁ ἐκ τῶν σεβ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Προύσης κ. Ναθαναήλ.

— *Ἐξάρχος εἰς Κιζίκιον.* — Κατὰ τὴν σημερινὴν τῆς Ἱ. Συνόδου συνεδρίαν, ἐνεκρίθη ν' ἀποσταλῇ ἐξαρχικῶς εἰς Πέραμον τῆς Κυζίκου ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν διακόνων καὶ γραμματέων ἱερολογ. διάκονος κ. Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης, ἐντολὴν ἔχων ν' ἀποπειραθῇ συμβιβασμὸν τινα μεταξὺ τῆς κοινότητος Πέραμου καὶ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Κυζίκου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς παρὰ τὴν Πέραμον ἱερᾶς ἐνοριακῆς μονῆς τῆς Φανερωμένης.

— *Μέριμνα ὑπὲρ ἐνδεῶν.* — Ἐπὶ τῷ ἐνσκήψαντι ἀπὸ μιᾶς ἐβδομάδος ὀριμετ' χειμῶν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, μεριμνῶν πατρικῶς ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν τῆς συνοικίας Φαναρίου καὶ τῶν πέριξ, διένειμεν αὐτοῖς, ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου αὐτοῦ

ταμείου καταβαλὼν τὸ ἀπαιτούμενον χρῆμα, περὶ τὰς διασχίλιας ὁκάδας ξυλανθράκων — Εὐχαρίστως δ' ἀναγράφομεν ὅτι καὶ τινὰ τῶν ἀγροθεργῶν καθ' ἡμᾶς σωματείων ἐσπευσαν ἵνα παραμυθῶσιν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως, τοὺς οὕτως ἀπαρασκευάστους εὐρεθέντας ἐν τῷ βαρετ' χειμῶνι.

— *Αὐτοκρατορικὴ εὐμένεια.* — Κατ' αἴτησιν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἡ Α. Α. Μ. ὁ φιλόλαος ἀναξ. εὐφραστήθη ν' ἀπονείμῃ τὸν μὲν βαθμὸν μουτεματζ τῷ βοηθῷ τοῦ μουτσαρίφου Σερρῶν Ἀχιλλεὶ Ραζῇ ἐφέντῃ· τὸν βαθμὸν σανιέ-σανι τῷ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐφορίας τῆς πατριαρχικῆς ἀστικῆς σχολῆς Μαχασλῇ Θεοδ. Θεοδοσιάδῃ ἐφέντῃ· τῷ μετὰ παραδειγματικῷ ζήλῳ διεξαγαγόντι τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ περιοδεύοντι ἀνταποκριτῇ τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ ἀπεσταλμένῳ τῶν Πατριαρχεῶν Βασιλάκῃ ἐφέντῃ Ἀσπινδὴ καὶ τῷ ἐν Πλωμαρίῳ Μιτυλήνης ἀπὸ ἐξαστίας βοηθῷ τοῦ καὶ μακάμῃ Σπυράκῃ ἐφέντῃ Κωνσταντινίδῃ· καὶ τὸν βαθμὸν σελισέ τῷ βοηθῷ τοῦ καὶ μακάμῃ Νευροκοπίου Νικολάῳ Γρ. Ταπεινῷ ἐφέντῃ, τῷ καὶ ἐπὶ πολυετίαν εὐδοκίμως ἐν Μελενίκῳ διδάξαντι.

— *Ἐπίσκεψις πρὸς τὸν νέον Μ. Βελύρη.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, συνοδεύμενος ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καπὶ-κεχαγιά Ἀντωνίου ἐφέντῃ Οἰκιάδου, μετέβη τὸ παρελθὼν σάββατον εἰς τὴν Ὑ. Πύλιν καὶ συνεχάρη τῇ Α. Ὑ. τῷ νέῳ πρωθυπουργῷ Φερῆτ πασᾷ ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ.

— *Ἑνοριακὰ ἐλεηλαί.* — Κατὰ τὴν χθεσινὴν αὐτοῦ συνεδρίαν τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἐπεκύρωσε τὰς ἐκλογὰς Ἐπιτροπῶν μὲν τῶν νεῶν Ἀγίου Κωνσταντίνου Ψαμμαθία, Ἀγίου Νικολάου Νεοχωρίου, Παναγίας Σαλματομβρουκίου, (ἀντικαταστάθης ἐνὸς δι' ἐτέρου, διορισθέντος ἐξ ὀφφικίου), Ἀγίου Δημητρίου Σαρμασικίου — Ἐφορίας τῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων καὶ ἐφορίας τῆς σχολῆς τῶν θηλέων Ἀγίου Κωνσταντίνου Ψαμμαθία, ὡς καὶ τῆς ἐφορίας τῶν ἐν Σαλματομβρουκ σχολείων Ἐφοροεπιτροπῶν Ὀρτάκιοι, (ἀπορριφθεῖσιν τῶν ἐνστάσεων) καὶ Ξηροκρήνης, μετὰ συμπλήρωσιν. — Τὸ Συμβούλιον ἐξελέξατο ἐξ ὀφφικίου ἐφοροεπιτροπὴν ἐν Βεθεκίῳ καὶ ἐφορίαν τῶν σχολείων ἐν Ἐξω-κιοῖν.

— *Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Ἀγαστήματα.* — Αἰτήσας τῆς ἐφορίας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ἐνεκρίθη χθὲς ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἡ ἐκλογὴ τοῦ νομοδιδάκτορος καὶ ἐγκρίτου δικηγόρου κ. Ζαχαρίου Φυτίλη, ὡς ἀντιπροσώπου αὐτῶν ἐν τῇ ὑποθέσει τῆς διαθήκης τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου Γεωργιάδου.

— *Πατριαρχικὰ δωμάτια.* — Τῇ κυριακῇ, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐτέλεσεν ἐν τοῖς δαπάνῃ τοῦ φιλογενεστάτου τραπεζίτου καὶ εὐεργέτου τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου κατασκευασθεῖσι πατριαρχικοῖς δωματίοις τὸν νεομισμένον ἀγιασμὸν, μνημονεύσας καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ εὐσεβοῦς δωρητοῦ. Ἦδη ἡ Α. Θ. Π. ἐγκατεστάθη ἐν αὐτοῖς, φιλοκάλως διακοσμηθεῖσιν, ἐν δὲ τοῖς μέχρι τοῦδε πατριαρχικοῖς δωματίοις ἐγκατεστάθησαν οἱ γραμματεῖς τοῦ Α' πατριαρχικοῦ γραφείου.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Ὁ ἐνταῦθα τραπεζίτης καὶ πρῶν μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐνδοξ. Ἀντ. Σούρλας ἐφένδης ἐδωρήσατο τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Μουσικῷ Συλλόγῳ φράγκα χρυσᾶ ἑκατόν. — Ὁ δὲ ἐνδοξ. Χρύσανθος Θωμαΐδης ἐφένδης πολύτιμον γραφεῖον πρὸς χρῆσιν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

Ἐφ' ᾧ ἐξεφράσθη ἡ πατριαρχικὴ πρὸς αὐτὸν εὐαρέσκεια διὰ τοῦ νενομισμένου πιττακίου.

— *Παρηγύρεις ἱερῶς καὶ ῥαῶν.* — Τῇ δευτέρᾳ, κατὰ τὸν ἑσπερινόν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ τῇ 7 ἀρξαμένου πανηγυρίζοντι ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων ἐν Γαλατῇ, πολλοῦ συρρεύσαντος εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος, ὅπερ παρέστη καὶ τὴν ἐπιούσαν, τρίτην, ὅτε τὴν θεῖαν λειτουργίαν ἐτέλεσαν οἱ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολῖται Ἐφέσου, Ξάνθης καὶ Καλλιουπόλεως.

— *Ὀνομαστικαὶ ἐορταί.* — Τῇ προπαρελθούσῃ τετάρτῃ ἦγε τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Σμύρνης κ. Βασίλειος, ὅστις συνεχάρησαν ἡ Α. Θ. Π. διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλου κ. Καλλινίκου, οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ καὶ οἱ παρεπιδημούντες μητροπολῖται, οἱ ἐπίτροποι τῶν Ἀγίων Τόπων καὶ πλεῖστοι ἔγκριτοι ὁμογενεῖς βαθμοῦχοι καὶ λογάδες. — Τοῖς πανιερ. μητροπολίταις Ἀγγιᾶλου καὶ Βελεγράδων, ἐορτάζουσι κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὰ πατριαρχ. συγχαρητήρια διεβιβάσθησαν τηλεγραφικῶς. — Τοῖς ἐκ τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν τὴν ἐπέτειον ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἐορτὴν ἄγουσιν, ἡ Α. Θ. Π. διεβίβασε πατρικὰς προσήσεις διὰ τῶν ἀρμοδίων κληρικῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων. — Τῇ δὲ πανιερ. μητροπολίτῃ Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Ἰωάννῃ, ἐορτάζοντι τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη δι' ἐπιστολῆς, ἅτε μὴ ὑπαρχούσης τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Λέρου.

— *Ἐπισκέψεις.* — Προχθὲς πρὸς ἐσπέραν ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ σύμβουλος τῆς ἐνταῦθα ρωσικῆς αὐτοκρατορικῆς πρεσβείας κ. Παῦλος Μανσούρωφ.

— *Ἀντεπισκέψεις.* — Τῇ τρίτῃ, 7 ἀρξαμένου ὁ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλνίκος μετὰ τοῦ πατριαρχ. διαγελῶς κ. Δ. Τσολακίδου, διερμηνεύοντος, ἀπέδωκεν ἐκ προσώπου τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τὴν ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τῶν Χριστουγέννων ἐπίσκεψιν τῶν μακαριωτάτων πατριάρχων τῶν ἀνατολικῶν Ἀρμενίων κ. Μαλαχίᾳ Ὁρμανιάν, ἐρμηνεύσας τὰ συμπαθῆ αἰσθήματα τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πρὸς αὐτόν. — Ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος ἐπεσκέψατο ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοὺς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τὸν Ἐξ. Κωστάκη ἐφένδη Βαγιάννην καὶ τοὺς ἐριτίμους κκ. Ἰω. Κ. Χατζόπουλον καὶ Ἐμμ. Ρακτιδάν.

— *Βυρῶνεις Ἐταιρία Λονδίνου.* — Μεταξὺ τῶν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἀποσταλέντων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ συγχαρητικῶν γραμματίων, ἀριθμεῖται καὶ τὸ τῆς Βυρῶνεις Ἐταιρίας τῆς ἐδρευούσης ἐν Λονδίνῳ. Σκοπὸς τῆς Ἐταιρίας, ἰδρυθείσης τῷ 1895, ἐστὶν ἡ προαγωγή τοῦ ὑπὸ τοῦ λόρδου Βύρωνος ἐγκαινισθέντος ἐν τῇ νοτιοανατολικῇ Εὐρώπῃ φιλάνθρωπου ἔργου. Πρόεδρος αὐτῆς τυγχάνει ὁ πανιερ. ἐπίσκοπος Ἀβερδὶν διδάκτωρ Α. G. Douglas, ἀντιπρόεδρος ὁ ἐντιμ. Η. J. Gladstone, μέλος τῆς βουλῆς, καὶ γραμματεὺς ὁ ἐντιμ. κ. Ἐδουάρδος Atkin.

Ἐκκλησία Κύπρου.

Προνοία τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Κυρηνείας κ. Κυρίλου καὶ προέδρου τῆς Συνόδου τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, δύο ἐντὸς ἐξαμηνίας ἐγκατεστάθησαν ἐν Λευκωσίᾳ ἱεροκήρυκες, οἱ προλῦται τῆς θεολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ πανεπιστημίου, ὁ ἱερολ. κ. Στέφανος Κέλουρας καὶ ὁ ἐλλόγ. κ. Ι. Παπαπορφυρίου, προστασία καὶ δαπάνη τοῦ μητροπολίτου Κυρηνείας συμπληρώσαντες τὰς θεολογικὰς σπουδὰς αὐτῶν.

Ἐκκλησία Ρωσσίας.

Ἑλληνικὴ κοινότης Σεβαστουπόλεως. — Ὁ κατ' αἰτησιν τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σεβαστουπόλεως ἐκεῖσε σταλὲς ὡς προϊστάμενος Ἀριστόδημος Βούκουνας, πρόλυτος τῆς θεολογίας, ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ πανιερ. ἐπισκόπου Ταυρίδος κ. Νικολάου πρεσβύτερος μετονομασθεὶς Γρηγόριος καὶ προσχειρίσθη ἀρχιμανδρίτης.

Ἐκκλησία Ἑλλάδος.

Τὴν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπελύθη ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν τῷ κράτει πανιερωτάτους ἐπισκόπους καὶ τὰς ἐπισκοπικὰς ἐπιτροπὰς προτρέπουσα εἰς συλλογὴν ἐράνων πρὸς ἀνακούφισιν τῆς ὑλικῆς δυσπραγίας τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Μετὰ τὴν εὐσεβὴ καὶ γενναίαν δωρεὰν τῆς εὐγενοῦς Γαλατίδος κομμήσης Λουίζης Ριανκούρ (10000 φράγκων), πολλοὶ δῆμοι τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἐψήφισαν ποσὰ τινα ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου.

— Τὴν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τιμωρίαν ἱερέων τινῶν παρεκτραπέντων ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν προορισμοῦ αἱ ἐφημερίδες ἀναγράφουσαι βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ τε σεβασμ. μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ μέλλουσι νὰ προσενηχθῶσιν αὐστηρότατα πρὸς πάντα κληρικὸν ἐπιλανθανόμενον τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς αὐτοῦ.

— Ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας κ. Σεβαστιανὸς (Νικοχάβουρας) ἀπέλυσε ἐγκύκλιον πρὸς τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, συνιστῶν τὴν κατὰ τὰς κυριακὰς ἀργίαν καὶ προτρέπων ἵνα συχνότερον ἐκκλησιάζωνται ἐν τοῖς ναοῖς οἱ πιστοὶ παραμένοντες ἐν τῇ ἱερωργίᾳ μετὰ κατανύξεως καὶ φόβου Θεοῦ.

— Τὰ ἐν Λευκάδι ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια (Ἐπιτροπαὶ τῶν ναῶν) τὰ μὴ δυνάμενα νὰ διεξαγάγῃσιν εὐχερῶς τὸ λογιστικὸν μέρος τῆς ὑπηρεσίας, οὗ ἔνεκεν εὐρίσκονται τὰ ταμεῖα τῶν ναῶν ἐν καταστάσει λίαν ἀνωμάλῃ, διετάχθησαν ὑπὸ τῆς νομαρχίας ἵνα προσλάβωσιν ὡς σύμβουλον καὶ ταμίαν τὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ κώμῃ ἢ τῷ χωρίῳ δημοδιδάσκαλον ἢ γραμματιστὴν.

— Ἐν πολλαῖς πόλεσι τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἐπὶ ταῖς παρελθούσαις ἐορταῖς, διενηργήθησαν μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων ἔρανοι ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τοῦ δήμου ἐκάστης αὐτῶν, πρὸς τὸν φιλάδελφον σκοπὸν, ἵνα πανηγυρίσωσι πάντες ἐν ἡρεμίᾳ ψυχικῇ τὰς σεπτὰς ἐορτάς. Οἱ συντάκται πασῶν τῶν ἐφημερίδων προτρέπουσι κατὰ καθῆκον πάντας εἰς τὸ φιλάνθρωπον τοῦτο ἔργον, ὅπερ ἐν τισι πόλεσιν ἀπὸ ἐτῶν εἰσαχθέν ἀπέβη σὺν τῷ χρόνῳ θεσμὸς ἀγαθοεργός.

Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ.

Ἑλληνικὴ κοινότης Λόουελ-Μάσς. — Ὁ ἐν τῇ ἀμερικανικῇ ταύτῃ πόλει προϊστάμενος τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος πανοσιολόγ. ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰωακείμ Καυσοκαλυβίτης ἀγγέλλει δι' ἐπιστολῆς ἰδίᾳ ὅτι τὰ τῆς ἐκεῖ κοινότητος προάγονται καὶ ὅτι μικρὸν μέρος χρέους ἔμεινε τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Ἐλπίς ὑπάρχει ὅτι, ἐξοφλουμένου τοῦ χρέους, οἱ ἐκεῖ εὐσεβεῖς ὁμογενεῖς θέλουσι συνεισενέγκει ἀπὸ κοινοῦ ἐράνου τὸ πρὸς ἀνέγερσιν καταλλήλου ναοῦ ἀπαιτούμενον ποσόν.

Ὁ υπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. МЕЧНИКОВА

1948

02/09/25

902624

НБ ОНУ

П. № 726658-726659